

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 6
від «20» січня 2025 р.
Завідувач кафедри Воробйова О. С.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

**ЛІНГВІСТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ
ДОКУМЕНТАЦІЇ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Виконавець:

Студент VI курсу, групи 601 ФФ
Ложечка Максим Іванович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Безугла Лілія Ростиславівна
д.філол.н., професор, професор кафедри
германської філології та перекладу
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Сліпченко Лариса Борисівна
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
іноземних мов з латинською мовою та
медичною термінологією Полтавського
державного медичного університету
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника: _____

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	7
1.1 Особливості технічної документації в галузі ІТ	7
1.2 Лінгвістичні аспекти перекладу технічних текстів	14
1.3 Культурні аспекти перекладу технічної документації	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ТРУДНОЩІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ІТ-ДОКУМЕНТАЦІЇ.....	33
2.1 Термінологічні проблеми перекладу технічних текстів у сфері ІТ	33
2.2 Граматичні та синтаксичні особливості перекладу ІТ-документації	41
2.3 Культурно-специфічні елементи в технічних текстах та їх переклад	48
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ТРУДНОЩІВ У ПЕРЕКЛАДІ ІТ-ДОКУМЕНТАЦІЇ	56
3.1 Методи адаптації технічних термінів при перекладі	56
3.2 Техніки збереження стилістичних особливостей оригіналу в перекладі...	63
3.3 Рекомендації щодо врахування культурних відмінностей при перекладі технічної документації	70
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81

РЕФЕРАТ

Об'єкт дослідження – процес перекладу технічної документації в галузі інформаційних технологій.

Предмет дослідження – лінгвістичні та культурні аспекти перекладу ІТ-документації та стратегії подолання пов'язаних з ними труднощів.

Мета роботи – комплексний аналіз лінгвістичних та культурних аспектів перекладу технічної документації в галузі інформаційних технологій та розробка ефективних стратегій подолання пов'язаних з цим труднощів.

Методи дослідження – системно-функціональний метод; метод компонентного аналізу; метод стилістичного аналізу; метод словникових дефініцій; компаративний метод; метод перекладацького аналізу.

У першому розділі магістерської роботи розглянуто теоретичні аспекти перекладу технічної документації в галузі ІТ, проаналізовано особливості такої документації, лінгвістичні аспекти її перекладу та культурні фактори, що впливають на процес перекладу.

У другому розділі проведено аналіз лінгвістичних та культурних труднощів при перекладі ІТ-документації, зокрема термінологічних проблем, граматичних та синтаксичних особливостей, а також культурно-специфічних елементів.

Третій розділ роботи присвячено розробці стратегій подолання виявлених труднощів, включаючи методи адаптації технічних термінів, техніки збереження стилістичних особливостей оригіналу та рекомендації щодо врахування культурних відмінностей при перекладі.

У результаті дослідження розроблено комплексний підхід до перекладу ІТ-документації, що враховує лінгвістичні, культурні та технічні аспекти.

**ТЕХНІЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ,
ПЕРЕКЛАД, ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ, КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ,
ТЕРМІНОЛОГІЯ, СТИЛІСТИКА**

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному глобалізованому світі переклад технічної документації в галузі інформаційних технологій (ІТ) набуває все більшого значення. Стрімкий розвиток ІТ-сектору, поява нових технологій та постійне оновлення програмного забезпечення створюють постійний попит на якісний переклад технічної документації. Це зумовлює необхідність глибокого дослідження лінгвістичних та культурних аспектів перекладу ІТ-документації.

Особливої актуальності набуває проблема адаптації технічних термінів при перекладі. З огляду на швидкий розвиток ІТ-галузі, нові терміни з'являються майже щодня, і перекладачі стикаються з викликом їх адекватного відтворення у цільовій мові. Дослідження методів адаптації технічних термінів є критично важливим для забезпечення точності та зрозумілості перекладеної документації.

Не менш актуальним є питання збереження стилістичних особливостей оригіналу при перекладі технічних текстів. Технічна документація має свої специфічні стилістичні характеристики, які повинні бути адекватно відтворені у перекладі для забезпечення його функціональності та відповідності очікуванням цільової аудиторії.

Культурні аспекти перекладу технічної документації також набувають все більшого значення в контексті міжнародного співробітництва та глобалізації ІТ-ринку. Врахування культурних відмінностей при перекладі є ключовим фактором для забезпечення ефективної комунікації та уникнення потенційних непорозумінь.

Актуальність теми також зумовлена зростаючою потребою в стандартизації та уніфікації підходів до перекладу ІТ-документації. Розробка ефективних стратегій подолання лінгвістичних та культурних труднощів у перекладі ІТ-документації є важливим кроком у цьому напрямку.

Дослідження лінгвістичних та культурних аспектів перекладу ІТ-документації також має велике значення для розвитку теорії та практики технічного перекладу в цілому. Вивчення специфіки перекладу в ІТ-галузі може сприяти вдосконаленню методик підготовки технічних перекладачів та розробці нових підходів до вирішення перекладацьких проблем.

Нарешті, актуальність теми підкреслюється необхідністю постійного оновлення та вдосконалення методів перекладу ІТ-документації у зв'язку з динамічним розвитком технологій. Дослідження в цій галузі допомагають перекладачам адаптуватися до нових викликів та забезпечувати високу якість перекладів в умовах постійних технологічних змін.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексний аналіз лінгвістичних та культурних аспектів перекладу технічної документації в галузі інформаційних технологій та розробка ефективних стратегій подолання пов'язаних з цим труднощів. Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

- Дослідити особливості технічної документації в галузі ІТ.
- Проаналізувати лінгвістичні аспекти перекладу технічних текстів.
- Вивчити культурні аспекти перекладу технічної документації.
- Дослідити термінологічні проблеми перекладу технічних текстів у сфері ІТ.
- Проаналізувати граматичні та синтаксичні особливості перекладу ІТ-документації.
- Вивчити культурно-специфічні елементи в технічних текстах та методи їх перекладу.
- Розробити методи адаптації технічних термінів при перекладі.
- Дослідити техніки збереження стилістичних особливостей оригіналу в перекладі.
- Розробити рекомендації щодо врахування культурних відмінностей при перекладі технічної документації.

Об'єкт дослідження: процес перекладу технічної документації в галузі інформаційних технологій.

Предмет дослідження: лінгвістичні та культурні аспекти перекладу ІТ-документації та стратегії подолання пов'язаних з ними труднощів.

Практичне значення роботи: полягає в розробці конкретних методів та рекомендацій щодо перекладу технічної документації в галузі ІТ, які можуть бути безпосередньо застосовані перекладачами у їхній професійній діяльності. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення процесу локалізації програмного забезпечення, покращення якості перекладу технічних інструкцій та посібників користувача, а також для розробки навчальних матеріалів для підготовки технічних перекладачів.

Теоретичне значення роботи: полягає у поглибленні розуміння лінгвістичних та культурних аспектів технічного перекладу в галузі ІТ. Дослідження сприяє розвитку теорії перекладу, зокрема в аспекті адаптації технічних термінів та врахування культурних відмінностей при перекладі. Результати роботи можуть бути використані для подальших досліджень у галузі технічного перекладу та міжкультурної комунікації.

Гіпотеза дослідження: полягає в тому, що ефективний переклад технічної документації в галузі ІТ вимагає комплексного підходу, який враховує як лінгвістичні, так і культурні аспекти, а також специфіку ІТ-галузі. Припускається, що розробка спеціалізованих методів адаптації технічних термінів та врахування культурних відмінностей може значно підвищити якість та ефективність перекладу ІТ-документації.

Новизна роботи: полягає в комплексному підході до аналізу лінгвістичних та культурних аспектів перекладу ІТ-документації, а також у розробці специфічних стратегій подолання пов'язаних з цим труднощів. Вперше запропоновано систематизований підхід до адаптації технічних термінів у галузі

ІТ, який враховує як лінгвістичні, так і культурні фактори. Новим є також розроблений комплекс рекомендацій щодо врахування культурних відмінностей при перекладі технічної документації в ІТ-сфері.

Методи дослідження: В процесі написання роботи була використана система загальнонаукових та спеціальних емпіричних і теоретичних методів дослідження. Зокрема, застосовувалися методи аналізу та синтезу для вивчення особливостей технічної документації в ІТ-галузі, компаративний метод для порівняння різних підходів до перекладу технічних текстів, метод контент-аналізу для дослідження термінологічних проблем, а також методи лінгвістичного та стилістичного аналізу. Також використовувалися такі емпіричні методи, як опис, порівняння та узагальнення.

Структура роботи: Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти перекладу технічної документації в галузі ІТ. Другий розділ присвячений аналізу лінгвістичних та культурних труднощів при перекладі ІТ-документації. У третьому розділі пропонуються стратегії подолання цих труднощів, включаючи методи адаптації технічних термінів, техніки збереження стилістичних особливостей та рекомендації щодо врахування культурних відмінностей.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1.1 Особливості технічної документації в галузі ІТ

Технічна документація в галузі інформаційних технологій (ІТ) є ключовим компонентом у розробці, впровадженні та використанні програмного забезпечення та апаратних засобів. Вона являє собою сукупність документів, що описують структуру, функціонування та використання ІТ-продуктів та систем. За визначенням Шелудька Д.М., технічна документація в ІТ – це "комплекс текстових, графічних та мультимедійних матеріалів, що надають вичерпну інформацію про розробку, експлуатацію та обслуговування програмних продуктів та апаратних засобів" [47, с. 12].

Специфіка технічної документації в ІТ-сфері полягає у її високій динамічності та постійному оновленні, що зумовлено швидким розвитком технологій. Це вимагає від перекладачів не лише лінгвістичних знань, але й глибокого розуміння технічних аспектів галузі. Як зазначає Кириченко О.В., "перекладач технічної документації в ІТ повинен бути не лише мовним посередником, але й технічним експертом, здатним розуміти та адекватно передавати складні технологічні концепції".

Особливістю технічної документації в ІТ є її різноманітність за типами та призначенням. Вона включає в себе технічні специфікації, керівництва користувача, документацію API (Application Programming Interface), документацію з розробки та тестування програмного забезпечення, а також технічні звіти та білі книги. Кожен з цих типів документів має свою специфічну структуру та стиль викладу, що вимагає від перекладача гнучкості та адаптивності.

Важливою характеристикою ІТ-документації є її насиченість спеціалізованою термінологією. За даними дослідження Падалки М.О., "в середньому кожне п'яте слово в технічному тексті ІТ-галузі є терміном або професійним жаргонізмом" [36, с. 28]. Це створює додаткові виклики для перекладачів, вимагаючи постійного оновлення термінологічної бази та глибокого розуміння контексту використання термінів.

Технічна документація в ІТ часто характеризується високим рівнем абстракції та складності. Вона може містити детальні описи алгоритмів, архітектури програмного забезпечення, протоколів передачі даних тощо. Це вимагає від перекладача не лише лінгвістичних навичок, але й аналітичного мислення та здатності розуміти складні технічні концепції.

Однією з ключових особливостей технічної документації в ІТ є її інтернаціональний характер. Більшість документації створюється англійською мовою, яка є *lingua franca* в ІТ-індустрії. Це створює додаткові виклики при перекладі на інші мови, особливо коли йдеться про локалізацію програмного

забезпечення. Як зазначають Чрділелі Т.В. та Кожемяченко Н.В., "локалізація ІТ-продуктів вимагає не лише лінгвістичної адаптації, але й урахування культурних, технічних та юридичних аспектів цільового ринку" [45, с. 346].

Важливою рисою технічної документації в ІТ є її структурованість та стандартизованість. Багато компаній та організацій розробляють власні стилістичні гайди та термінологічні словники для забезпечення уніфікації документації. Це полегшує процес перекладу, але водночас вимагає від перекладача уважності до дотримання корпоративних стандартів та консистентності термінології.

Технічна документація в ІТ часто супроводжується візуальними елементами – діаграмами, схемами, скріншотами інтерфейсів. Це вимагає від перекладача навичок роботи з графічними редакторами та розуміння принципів візуального представлення інформації. За словами Данильчук К.О., "візуальні елементи в ІТ-документації є не просто ілюстраціями, а невід'ємною частиною технічного опису, що вимагає адекватної інтерпретації та локалізації" [16, с. 67].

Особливістю технічної документації в ІТ є її орієнтація на різні цільові аудиторії. Вона може бути призначена для розробників, системних адміністраторів, кінцевих користувачів або керівників проектів. Кожна з цих груп має свої специфічні потреби та рівень технічної грамотності, що повинно враховуватися при перекладі. Як зазначає Кальнік О.П., "адаптація технічного тексту до рівня компетенції цільової аудиторії є одним з ключових завдань перекладача ІТ-документації" [20, с. 188].

Технічна документація в ІТ-галузі характеризується високою частотою оновлень. Це пов'язано з постійним вдосконаленням програмних продуктів, випуском нових версій та патчів. Для перекладачів це означає необхідність постійного відстеження змін та оперативного оновлення перекладених документів. Система контролю версій та інструменти управління перекладацькими проектами стають невід'ємною частиною робочого процесу.

Особливістю технічної документації в ІТ є її інтеграція з системами автоматизованого перекладу та машинного навчання. Використання САТ-інструментів (Computer-Assisted Translation) та систем управління термінологією стає стандартом в індустрії. Це дозволяє підвищити ефективність та консистентність перекладу, але водночас вимагає від перекладачів навичок роботи з відповідними технологіями.

Технічна документація в ІТ часто створюється у форматах, що підтримують гіпертекстові посилання та інтерактивні елементи. Це дозволяє користувачам швидко переходити між розділами документації та отримувати додаткову інформацію. При перекладі необхідно забезпечити коректну роботу цих елементів, що вимагає технічних навичок та розуміння принципів веб-технологій.

Особливістю технічної документації в ІТ є її тісний зв'язок з програмним кодом. Часто документація генерується автоматично на основі коментарів у коді

або спеціальних анотацій. Це вимагає від перекладача розуміння принципів документування коду та вміння працювати з інструментами автоматичної генерації документації.

В ІТ-галузі часто містить специфічні формати даних та синтаксичні конструкції, такі як регулярні вирази, фрагменти коду, команди командного рядка тощо. Перекладач повинен вміти розпізнавати ці елементи та коректно їх відтворювати в перекладі, не порушуючи їх функціональності.

Характерною рисою технічної документації в ІТ є її орієнтація на міжнародні стандарти та специфікації. Це особливо актуально для документації, пов'язаної з мережевими протоколами, форматами даних, АРІ тощо. Перекладач повинен бути обізнаним з відповідними стандартами та вміти коректно використовувати стандартизовану термінологію.

Технічна документація в ІТ часто включає елементи користувацького інтерфейсу – назви кнопок, меню, діалогових вікон тощо. При перекладі необхідно забезпечити узгодженість між текстом документації та реальним інтерфейсом програмного продукту. Це вимагає тісної співпраці з розробниками та локалізаторами програмного забезпечення.

Документації в ІТ є її орієнтація на швидке отримання інформації. Користувачі часто звертаються до документації для вирішення конкретних проблем або пошуку специфічної інформації. Це вимагає чіткої структури документації, використання заголовків та підзаголовків, а також ефективної системи пошуку та навігації.

Технічна документація в ІТ часто створюється колективно, з залученням фахівців різних профілів – розробників, тестувальників, технічних письменників. Це може призводити до неоднорідності стилю та термінології в межах одного документа. Завдання перекладача – забезпечити стилістичну та термінологічну єдність перекладеного тексту.

Також характеристикою технічної документації в ІТ є її орієнтація на майбутні оновлення та розширення. Документація часто містить заготовки для опису функціональності, яка ще знаходиться в розробці. Перекладач повинен враховувати цю перспективу та забезпечувати гнучкість перекладу для майбутніх доповнень.

Технічна документація в ІТ-галузі часто містить посилання на зовнішні ресурси – офіційні специфікації, стандарти, форуми розробників тощо. При перекладі необхідно перевіряти наявність локалізованих версій цих ресурсів та коректно адаптувати посилання для цільової аудиторії.

Особливістю технічної документації в ІТ є її тісний зв'язок з процесами розробки програмного забезпечення. Вона часто інтегрується в системи управління проектами та баг-трекери. Це вимагає від перекладача розуміння методологій розробки ПЗ та вміння працювати в відповідних інструментах.

Технічна документація в ІТ часто створюється з урахуванням можливості її подальшої локалізації. Це може включати використання спеціальних маркерів

для перекладу, уникнення культурно-специфічних елементів, забезпечення достатнього простору для розширення тексту при перекладі. Перекладач повинен розуміти ці принципи та вміти ефективно працювати з підготовленим для локалізації текстом.

Цінною рисою технічної документації в ІТ є її орієнтація на вирішення проблем. Значна частина документації присвячена опису типових помилок, їх діагностиці та вирішенню. Перекладач повинен вміти чітко та однозначно передавати інструкції з усунення несправностей, зберігаючи логіку та послідовність оригінального тексту.

Технічна документація в ІТ часто включає елементи маркетингових матеріалів, особливо коли йдеться про опис переваг продукту або нових функцій. Це вимагає від перекладача вміння балансувати між технічною точністю та привабливістю тексту для цільової аудиторії.

Технічна документація в ІТ-галузі часто інтегрується з системами автоматизованого перекладу та машинного навчання. Використання САТ-інструментів (Computer-Assisted Translation) та систем управління термінологією стає стандартом в індустрії. Це дозволяє підвищити ефективність та консистентність перекладу, але водночас вимагає від перекладачів навичок роботи з відповідними технологіями.

Особливістю технічної документації в ІТ є її тісний зв'язок з програмним кодом. Часто документація генерується автоматично на основі коментарів у коді або спеціальних анотацій. Це вимагає від перекладача розуміння принципів документування коду та вміння працювати з інструментами автоматичної генерації документації.

Технічна документація в ІТ-галузі часто містить специфічні формати даних та синтаксичні конструкції, такі як регулярні вирази, фрагменти коду, команди командного рядка тощо. Перекладач повинен вміти розпізнавати ці елементи та коректно їх відтворювати в перекладі, не порушуючи їх функціональності [21, с. 48].

Важливою рисою технічної документації в ІТ є її орієнтація на міжнародні стандарти та специфікації. Це особливо актуально для документації, пов'язаної з мережевими протоколами, форматами даних, API тощо. Перекладач повинен бути обізнаним з відповідними стандартами та вміти коректно використовувати стандартизовану термінологію.

Технічна документація в ІТ часто включає елементи користувацького інтерфейсу – назви кнопок, меню, діалогових вікон тощо. При перекладі необхідно забезпечити узгодженість між текстом документації та реальним інтерфейсом програмного продукту. Це вимагає тісної співпраці з розробниками та локалізаторами програмного забезпечення. Технічна документація в ІТ-сфері все частіше інтегрується з системами управління знаннями (Knowledge Management Systems). Це вимагає від перекладачів розуміння принципів організації та категоризації інформації в таких системах.

Документація для хмарних сервісів має свою специфіку, пов'язану з масштабованістю та віртуалізацією. Перекладачі повинні бути обізнані з концепціями хмарних обчислень для адекватного перекладу.

У сфері Інтернету речей (IoT) технічна документація часто охоплює взаємодію між різними пристроями та протоколами. Це вимагає від перекладача розуміння принципів міжмашинної комунікації. Документація для систем кібербезпеки вимагає особливої уваги до точності та конфіденційності. Перекладачі повинні бути обізнані з принципами інформаційної безпеки та відповідною термінологією.

Технічна документація для блокчейн-технологій та криптовалют містить багато нових концепцій та термінів. Перекладачі повинні постійно оновлювати свої знання в цій швидко розвиваючійся галузі. У документації для систем доповненої та віртуальної реальності часто використовуються специфічні терміни, пов'язані з просторовим позиціонуванням та взаємодією. Це вимагає від перекладача розуміння принципів 3D-моделювання та комп'ютерної графіки.

Технічна документація в галузі біоінформатики поєднує в собі елементи IT та біології. Перекладачі повинні мати міждисциплінарні знання для адекватного перекладу таких текстів. Документація для систем великих даних (Big Data) та аналітики часто містить складні статистичні та математичні концепції. Перекладачі повинні бути обізнані з основами статистики та аналізу даних. У технічній документації для квантових обчислень використовуються терміни з квантової механіки та інформатики. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння обох дисциплін. Документація для систем автоматизації та робототехніки часто включає опис алгоритмів та процесів управління. Перекладачі повинні розуміти основи теорії управління та автоматизації.

Особливістю технічної документації в IT є її орієнтація на швидке отримання інформації. Користувачі часто звертаються до документації для вирішення конкретних проблем або пошуку специфічної інформації. Це вимагає чіткої структури документації, використання заголовків та підзаголовків, а також ефективної системи пошуку та навігації [4, с. 26].

Технічна документація в IT часто створюється колективно, з залученням фахівців різних профілів – розробників, тестувальників, технічних письменників. Це може призводити до неоднорідності стилю та термінології в межах одного документа. Завдання перекладача – забезпечити стилістичну та термінологічну єдність перекладеного тексту.

Важливою характеристикою технічної документації в IT є її орієнтація на майбутні оновлення та розширення. Документація часто містить заготовки для опису функціональності, яка ще знаходиться в розробці. Перекладач повинен враховувати цю перспективу та забезпечувати гнучкість перекладу для майбутніх доповнень.

Технічна документація в IT-галузі часто містить посилання на зовнішні ресурси – офіційні специфікації, стандарти, форуми розробників тощо. При

перекладі необхідно перевіряти наявність локалізованих версій цих ресурсів та коректно адаптувати посилання для цільової аудиторії.

Особливістю технічної документації в ІТ є її тісний зв'язок з процесами розробки програмного забезпечення. Вона часто інтегрується в системи управління проектами та баг-трекери. Це вимагає від перекладача розуміння методологій розробки ПЗ та вміння працювати в відповідних інструментах. Технічна документація в ІТ часто включає інтерактивні елементи, такі як гіперпосилання та вбудовані відео. Це вимагає від перекладача не лише лінгвістичних навичок, але й розуміння технічних аспектів інтерактивності [36, с. 29].

Документація для відкритого програмного забезпечення має свої особливості, включаючи колективне авторство та постійне оновлення. Це створює виклики для перекладачів щодо узгодженості термінології та стилю. У технічній документації ІТ часто використовуються специфічні формати файлів, такі як Markdown або reStructuredText. Перекладачі повинні бути знайомі з цими форматами та вміти працювати з ними.

Технічна документація в галузі ІТ часто містить фрагменти програмного коду. Перекладачі повинні вміти розрізняти, які частини коду потребують перекладу, а які повинні залишатися незмінними.

Документація для мобільних додатків має свої особливості, пов'язані з обмеженим простором екрану та специфікою взаємодії з мобільними пристроями. Це вимагає від перекладача вміння створювати короткі та чіткі формулювання. У технічній документації ІТ часто використовуються умовні позначення та символи, специфічні для галузі. Перекладачі повинні бути знайомі з цими позначеннями та правильно їх інтерпретувати [4, с. 24].

Документація для програмних інтерфейсів (API) має свою специфічну структуру та термінологію. Перекладачі повинні розуміти принципи роботи API та відповідно адаптувати переклад. Технічна документація в ІТ часто включає опис сценаріїв використання та тестові випадки. Перекладачі повинні вміти адаптувати ці сценарії до культурного контексту цільової аудиторії.

Документація для систем штучного інтелекту та машинного навчання містить складні математичні концепції та алгоритми. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння цих тем.

У технічній документації ІТ часто використовуються діаграми та схеми для візуалізації процесів та архітектури. Перекладачі повинні вміти адаптувати текстові елементи цих візуальних матеріалів.

Документація для систем безпеки та криптографії вимагає особливої точності та конфіденційності. Перекладачі повинні бути обізнані з принципами інформаційної безпеки [36, с. 30].

Технічна документація в ІТ часто містить опис версій та оновлень програмного забезпечення. Перекладачі повинні вміти чітко відображати зміни між версіями. Документація для хмарних сервісів має свою специфіку, пов'язану

з віртуалізацією та масштабуванням. Перекладачі повинні розуміти ці концепції для адекватного перекладу.

У технічній документації ІТ часто використовуються метрики та показники продуктивності. Перекладачі повинні вміти правильно інтерпретувати та перекладати ці дані. Документація для інтернету речей (ІоТ) включає опис взаємодії між різними пристроями та системами. Перекладачі повинні розуміти принципи ІоТ для точного перекладу [16, с. 69]. Метрики та показники продуктивності в ІТ-документації:

1.1. Типи метрик:

Метрики продуктивності (швидкодія, пропускна здатність)

Метрики надійності (середній час між відмовами, доступність)

Метрики масштабованості (кількість одночасних користувачів, обсяг оброблюваних даних)

Метрики безпеки (час виявлення вторгнень, кількість вразливостей)

Метрики якості коду (цикломатична складність, покриття тестами)

1.2. Особливості перекладу метрик:

Збереження точності числових значень

Правильна передача одиниць вимірювання

Розуміння контексту використання метрики

Узгодженість термінології в межах документа та з галузевими стандартами

1.3. Виклики при перекладі метрик:

Відсутність стандартизованих перекладів деяких метрик

Необхідність пояснення специфічних метрик для цільової аудиторії

Адаптація форматів представлення даних (наприклад, розділювачі десяткових знаків)

Переклад документації для інтернету речей (ІоТ):

2.1. Ключові концепції ІоТ, які перекладач повинен розуміти:

Сенсори та актуатори

Протоколи зв'язку (MQTT, CoAP, HTTP)

Шлюзи та хаби

Хмарні платформи для ІоТ

Edge computing

Безпека та приватність у ІоТ

2.2. Особливості перекладу ІоТ-документації:

Точна передача технічних специфікацій пристроїв

Правильний переклад назв протоколів та стандартів

Адаптація опису користувацьких інтерфейсів для різних пристроїв

Переклад сценаріїв взаємодії між пристроями та системами

2.3. Виклики при перекладі ІоТ-документації:

Швидка еволюція технологій та поява нових термінів

Необхідність розуміння міждисциплінарних концепцій (електроніка, мережі, програмування)

Адаптація технічної інформації для різних цільових аудиторій (розробники, кінцеві користувачі)

Стратегії для ефективного перекладу метрик та IoT-документації:

3.1. Створення та підтримка глосаріїв:

Розробка спеціалізованих глосаріїв для метрик та IoT-термінології

Регулярне оновлення глосаріїв з урахуванням нових технологій

3.2. Консультації з експертами:

Співпраця з технічними фахівцями для уточнення значень специфічних метрик

Взаємодія з IoT-розробниками для розуміння принципів роботи систем

3.3. Використання довідкових матеріалів:

Звернення до технічних стандартів та специфікацій

Вивчення документації провідних IoT-платформ та виробників

3.4. Адаптація до цільової аудиторії:

Врахування рівня технічної грамотності цільових читачів

Додавання пояснень або глосаріїв для складних концепцій при необхідності

3.5. Забезпечення консистентності:

Використання систем управління термінологією

Створення стилістичних гайдів для уніфікації перекладу метрик та IoT-термінів

Приклади складних аспектів перекладу:

4.1. Переклад специфічних IoT-метрик:

"Device shadow" - "тіньова копія пристрою"

"Over-the-air update" - "оновлення по повітрю"

"Time-series data" - "часові ряди даних"

4.2. Адаптація описів сценаріїв використання IoT:

Врахування культурних особливостей при описі "розумного дому"

Адаптація прикладів промислового IoT до місцевих галузевих стандартів.

Отже, переклад метрик, показників продуктивності та IoT-документації вимагає від перекладача глибокого розуміння технічних концепцій, уважності до деталей та здатності адаптувати складну інформацію для різних аудиторій. Це складне завдання, яке потребує постійного навчання та взаємодії з технічними експертами для забезпечення точності та релевантності перекладу.

1.2 Лінгвістичні аспекти перекладу технічних текстів

Переклад технічних текстів у галузі інформаційних технологій (IT) є складним процесом, що вимагає глибокого розуміння як лінгвістичних, так і технічних аспектів. За визначенням Агейчевої А.О., "технічний переклад – це вид перекладацької діяльності, основним завданням якого є адекватна передача

технічної інформації з мови оригіналу на мову перекладу з урахуванням стилістичних та жанрових особливостей тексту" [1, с. 188]. Цей процес характеризується рядом специфічних лінгвістичних аспектів, які потребують особливої уваги перекладача.

Одним з ключових лінгвістичних аспектів перекладу технічних текстів в ІТ-галузі є робота з термінологією. Технічна термінологія є основою мови спеціальності і вимагає точної та однозначної передачі при перекладі. Як зазначає Белява К.Р., "термінологічна точність є критично важливою для технічного перекладу, оскільки навіть незначні відхилення можуть призвести до серйозних помилок у розумінні та застосуванні технології". Перекладач повинен не лише володіти широким термінологічним словником, але й розуміти контекст використання термінів та їх взаємозв'язок у рамках певної технології чи системи.

Важливим лінгвістичним аспектом є адаптація граматичних структур при перекладі технічних текстів. Технічні тексти в ІТ-галузі часто характеризуються складними синтаксичними конструкціями, які потребують трансформації при перекладі. Бараанцова І.О. та співавтори відзначають, що "граматичні структури англійських наукових текстів часто вимагають суттєвої перебудови при перекладі українською мовою, зберігаючи при цьому логіку та зміст оригіналу" [3, с. 362]. Це особливо стосується перекладу пасивних конструкцій, герундіальних та інфінітивних зворотів, які є типовими для англійської технічної документації.

Стилістичні особливості технічних текстів також є важливим лінгвістичним аспектом перекладу. Технічна документація в ІТ-сфері характеризується чіткістю, лаконічністю та однозначністю викладу. Перекладач повинен дотримуватися цих стилістичних норм у мові перекладу, уникаючи багатослів'я та неоднозначних формулювань. Як зазначає Володіна Т.С., "стиль технічного перекладу повинен максимально наближатися до стилю оригіналу, зберігаючи при цьому природність мови перекладу" [10, с. 56].

Лексичні трансформації є невід'ємною частиною процесу перекладу технічних текстів. Кузнецова Ю.І. та Капко М.М. виділяють такі типи лексичних трансформацій, як "транскрипція, транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація та модуляція" [26, с. 15]. Вибір конкретного типу трансформації залежить від контексту, усталеної термінології та норм цільової мови. Особливо важливим є вибір методу передачі неологізмів та термінів, які ще не мають усталених відповідників у мові перекладу.

Важливим лінгвістичним аспектом є робота з аббревіатурами та скороченнями, які широко використовуються в технічній документації ІТ-галузі. Горбань Р.І. відзначає, що "правильна інтерпретація та передача аббревіатур є критично важливою для розуміння технічного тексту" [11, с. 34]. Перекладач повинен вміти розшифровувати аббревіатури, визначати доцільність їх збереження в перекладі або заміни на повну форму.

Синтаксичні особливості технічних текстів також вимагають уваги при перекладі. Для англomовної технічної документації характерне широке використання номінативних конструкцій, які часто потребують трансформації при перекладі українською мовою. Умрихіна А.В. зазначає, що "інфінітивні конструкції в англomовних технічних текстах часто вимагають заміни на підрядні речення або дієприслівникові звороти при перекладі українською" [42, с. 41].

Важливим лінгвістичним аспектом є збереження когерентності та когезії тексту при перекладі. Технічні тексти характеризуються логічною структурою та чіткими зв'язками між частинами тексту. Перекладач повинен забезпечити збереження цих зв'язків у перекладі, використовуючи відповідні засоби когезії цільової мови.

Переклад метафор та образних виразів у технічних текстах вимагає особливого підходу. Хоча технічна документація зазвичай характеризується низьким рівнем образності, деякі метафори можуть використовуватися для пояснення складних концепцій. Перекладач повинен визначити, чи є доцільним збереження метафори в перекладі, або ж краще замінити її на більш експліцитне пояснення.

Характерним лінгвістичним аспектом є адаптація реєстру мови відповідно до цільової аудиторії. Технічна документація може бути орієнтована на різні групи користувачів – від професійних розробників до кінцевих споживачів. Перекладач повинен враховувати рівень технічної грамотності цільової аудиторії та адаптувати мову перекладу відповідним чином.

Переклад числових даних та одиниць вимірювання також є важливим аспектом технічного перекладу. У технічній документації ІТ-галузі часто зустрічаються специфічні одиниці вимірювання (наприклад, байти, герци, пікселі). Перекладач повинен забезпечити коректну передачу цих даних, враховуючи можливі відмінності в системах вимірювання між країнами.

Важливим лінгвістичним аспектом є робота з інтертекстуальністю в технічних текстах. Технічна документація часто містить посилання на інші документи, стандарти або специфікації. Перекладач повинен коректно передавати ці посилання, забезпечуючи їх відповідність існуючим перекладам або офіційним назвам у цільовій мові. Переклад термінів-неологізмів у сфері ІТ вимагає від перекладача креативності та глибокого розуміння контексту. Часто доводиться створювати нові терміни в цільовій мові, дотримуючись принципів термінотворення.

Адаптація англomовних акронімів та аббревіатур, поширених в ІТ-документації, часто вимагає прийняття рішення щодо їх транслітерації чи перекладу повною формою. Переклад метамови програмування, такої як псевдокод чи специфікації мов програмування, вимагає особливої уваги до збереження синтаксичної структури та логіки.

Адаптація технічного жаргону та професійного сленгу, поширеного в ІТ-спільноті, вимагає знання відповідних еквівалентів у цільовій мові або створення функціональних аналогів. Переклад описів користувацьких інтерфейсів вимагає узгодженості термінології з фактичними елементами інтерфейсу та врахування обмежень простору.

Адаптація складних логічних конструкцій, характерних для опису алгоритмів та процесів, часто вимагає реструктуризації речень для забезпечення ясності в цільовій мові. Переклад технічних специфікацій та стандартів вимагає дотримання строгої термінології та формату, прийнятого в цільовій мові для подібних документів.

Пристаосування математичних формул та рівнянь у технічних текстах вимагає знання математичної нотації, прийнятої в цільовій культурі.

Переклад описів архітектури програмного забезпечення часто вимагає візуалізації структури системи для правильної передачі взаємозв'язків між компонентами. Пристаосування технічних інструкцій та покрокових керівництв вимагає чіткості та послідовності викладу, з урахуванням культурних особливостей сприйняття інформації.

Переклад модальності в технічних текстах також вимагає уваги. Технічна документація часто містить інструкції та рекомендації, виражені через модальні дієслова. Перекладач повинен точно передавати ступінь обов'язковості або рекомендаційний характер таких висловлювань, використовуючи відповідні засоби цільової мови.

Важливим лінгвістичним аспектом є робота з полісемією та омонімією в технічних текстах. Деякі терміни можуть мати різні значення залежно від контексту або підгалузі ІТ. Перекладач повинен точно визначати значення терміну в конкретному контексті та обирати відповідний еквівалент у мові перекладу. Переклад паратекстуальних елементів, таких як заголовки, підписи до ілюстрацій, примітки, також є важливим аспектом технічного перекладу. Ці елементи часто вимагають особливої уваги, оскільки вони повинні бути інформативними та лаконічними, зберігаючи при цьому зв'язок з основним текстом.

Списки ключових термінів

Акроніми та їх розшифровки.

2.2. Особливості перекладу заголовків:

Збереження ієрархії та нумерації

Забезпечення лаконічності без втрати змісту

Узгодження з термінологією основного тексту

Адаптація метафоричних або гральних заголовків з урахуванням культурного контексту.

2.3. Переклад підписів до ілюстрацій:

Забезпечення точної відповідності між підписом та зображенням

Врахування обмежень простору

Збереження технічної точності при спрощенні складних термінів
 Узгодження з термінологією, використаною в основному тексті.

2.4. Особливості перекладу приміток:

Збереження додаткового характеру інформації

Забезпечення чіткого зв'язку з основним текстом

Адаптація перехресних посилань

Враховування культурних особливостей при перекладі пояснень чи прикладів.

2.5. Виклики при перекладі паратекстуальних елементів:

Обмеження простору, особливо в інтерфейсах програмного забезпечення

Необхідність збереження форматування та стилю

Адаптація акронімів та скорочень

Забезпечення зрозумілості поза контекстом (для заголовків та підписів).

2.6. Стратегії ефективного перекладу паратекстуальних елементів:

Створення окремих глосаріїв для заголовків та підписів

Використання техніки транскреації для адаптації метафоричних елементів

Тісна співпраця з дизайнерами та верстальниками для вирішення проблем з форматуванням

Проведення окремого редагування та перевірки паратекстуальних елементів.

2.7. Важливість узгодженості:

Забезпечення єдиного стилю перекладу паратекстуальних елементів у всьому документі

Узгодження термінології між паратекстуальними елементами та основним текстом

Створення стилістичних гайдів для перекладу різних типів паратекстуальних елементів.

Отже, робота з полісемією, омонімією та паратекстуальними елементами в технічному перекладі вимагає від перекладача не лише лінгвістичних навичок, але й глибокого розуміння технічного контексту, уваги до деталей та здатності адаптувати текст для різних цілей та форматів. Ці аспекти суттєво впливають на загальну якість та зрозумілість перекладеної технічної документації.

Цінним лінгвістичним аспектом є забезпечення термінологічної консистентності в межах всього документа або серії документів. Це особливо важливо при перекладі великих технічних проектів, де над різними частинами документації можуть працювати різні перекладачі. Використання термінологічних баз даних та глосаріїв є ключовим для забезпечення такої консистентності.

Переклад власних назв та торгових марок у технічних текстах також вимагає особливого підходу. Перекладач повинен визначити, які назви підлягають перекладу, а які залишаються в оригінальному вигляді, враховуючи при цьому юридичні аспекти та усталену практику в цільовій мові.

Важливим лінгвістичним аспектом є адаптація пунктуації при перекладі технічних текстів. Правила пунктуації можуть відрізнятися між мовами, і перекладач повинен забезпечити відповідність пунктуації нормам цільової мови, зберігаючи при цьому логічну структуру та зрозумілість тексту.

Переклад фразеологізмів та ідіоматичних виразів, хоча і рідко зустрічається в технічних текстах, також вимагає уваги. Якщо такі елементи присутні в оригіналі, перекладач повинен визначити доцільність їх збереження або заміни на більш нейтральні вирази, враховуючи стилістичні норми технічної документації в цільовій мові.

Важливим лінгвістичним аспектом є робота з неологізмами та термінами, які ще не мають усталених відповідників у мові перекладу. Перекладач повинен вміти створювати адекватні неологізми в цільовій мові або використовувати описові конструкції, забезпечуючи при цьому зрозумілість та відповідність технічним нормам.

Переклад мовних кліше та стандартизованих фраз, характерних для технічної документації, також є важливим аспектом. Перекладач повинен знати відповідні еквіваленти в цільовій мові та використовувати їх послідовно для забезпечення природності та професійності перекладеного тексту.

Нарешті, важливим лінгвістичним аспектом є адаптація тексту до культурних особливостей цільової аудиторії. Хоча технічні тексти зазвичай менш культурно забарвлені, ніж інші типи текстів, певні елементи можуть вимагати культурної адаптації для забезпечення ефективної комунікації з цільовою аудиторією.

Важливим лінгвістичним аспектом є адаптація регістру мови відповідно до цільової аудиторії. Технічна документація може бути орієнтована на різні групи користувачів – від професійних розробників до кінцевих споживачів. Перекладач повинен враховувати рівень технічної грамотності цільової аудиторії та адаптувати мову перекладу відповідним чином [36, с. 32].

Переклад числових даних та одиниць вимірювання також є важливим аспектом технічного перекладу. У технічній документації ІТ-галузі часто зустрічаються специфічні одиниці вимірювання (наприклад, байти, герци, пікселі). Перекладач повинен забезпечити коректну передачу цих даних, враховуючи можливі відмінності в системах вимірювання між країнами.

Потреба лінгвістичним аспектом є робота з інтертекстуальністю в технічних текстах. Технічна документація часто містить посилання на інші документи, стандарти або специфікації. Перекладач повинен коректно передавати ці посилання, забезпечуючи їх відповідність існуючим перекладам або офіційним назвам у цільовій мові.

Переклад модальності в технічних текстах також вимагає уваги. Технічна документація часто містить інструкції та рекомендації, виражені через модальні дієслова. Перекладач повинен точно передавати ступінь обов'язковості або

рекомендаційний характер таких висловлювань, використовуючи відповідні засоби цільової мови [11, с. 32].

Необхідним лінгвістичним аспектом є робота з полісемією та омонімією в технічних текстах. Деякі терміни можуть мати різні значення залежно від контексту або підгалузі ІТ. Перекладач повинен точно визначати значення терміну в конкретному контексті та обирати відповідний еквівалент у мові перекладу. Переклад паратекстуальних елементів, таких як заголовки, підписи до ілюстрацій, примітки, також є важливим аспектом технічного перекладу. Ці елементи часто вимагають особливої уваги, оскільки вони повинні бути інформативними та лаконічними, зберігаючи при цьому зв'язок з основним текстом.

Важливим лінгвістичним аспектом є забезпечення термінологічної консистентності в межах всього документа або серії документів. Це особливо важливо при перекладі великих технічних проєктів, де над різними частинами документації можуть працювати різні перекладачі. Використання термінологічних баз даних та глосаріїв є ключовим для забезпечення такої консистентності [3, с. 365].

Переклад власних назв та торгових марок у технічних текстах також вимагає особливого підходу. Перекладач повинен визначити, які назви підлягають перекладу, а які залишаються в оригінальному вигляді, враховуючи при цьому юридичні аспекти та усталену практику в цільовій мові.

Необхідним лінгвістичним аспектом є адаптація пунктуації при перекладі технічних текстів. Правила пунктуації можуть відрізнятися між мовами, і перекладач повинен забезпечити відповідність пунктуації нормам цільової мови, зберігаючи при цьому логічну структуру та зрозумілість тексту.

Переклад фразеологізмів та ідіоматичних виразів, хоча і рідко зустрічається в технічних текстах, також вимагає уваги. Якщо такі елементи присутні в оригіналі, перекладач повинен визначити доцільність їх збереження або заміни на більш нейтральні вирази, враховуючи стилістичні норми технічної документації в цільовій мові. Переклад складних синтаксичних конструкцій, характерних для технічних текстів, часто вимагає їх розбиття на простіші речення в українській мові для покращення читабельності [36, с. 31].

Адаптація англійських герундіальних конструкцій, які не мають прямих відповідників в українській мові, часто вимагає використання підрядних речень або іменникових форм. Переклад модальних дієслів у технічних інструкціях вимагає точного підбору українських еквівалентів для передачі різних ступенів необхідності чи можливості.

Адаптація англійських атрибутивних груп, які можуть бути досить довгими, часто вимагає перебудови структури речення в українському перекладі [11, с. 33]. Переклад фразових дієслів, поширених в англомовних технічних текстах, часто вимагає пошуку функціональних еквівалентів в українській мові.

Адаптація англійських пасивних конструкцій часто вимагає їх трансформації в активні форми в українському перекладі для забезпечення природності звучання. Переклад умовних речень різних типів вимагає правильного підбору відповідних конструкцій в українській мові для збереження логічних зв'язків.

Адаптація англійських інфінітивних конструкцій часто вимагає їх трансформації в підрядні речення або дієприслівникові звороти в українському перекладі [42, с. 43].

Переклад займенників та вказівних слів вимагає особливої уваги для забезпечення ясності та уникнення двозначності в технічних текстах.

Адаптація англійських еліптичних конструкцій часто вимагає їх розгортання в повні речення в українському перекладі для забезпечення зрозумілості. Переклад термінологічних словосполучень вимагає розуміння їх структури та правильного відтворення зв'язків між компонентами в українській мові.

Адаптація англійських номінативних конструкцій часто вимагає їх трансформації у дієслівні форми в українському перекладі [47, с. 23].

1.3 Культурні аспекти перекладу технічної документації

Важливим лінгвістичним аспектом є збереження когерентності та когезії тексту при перекладі. Технічні тексти характеризуються логічною структурою та чіткими зв'язками між частинами тексту. Перекладач повинен забезпечити збереження цих зв'язків у перекладі, використовуючи відповідні засоби когезії цільової мови.

Переклад метафор та образних виразів у технічних текстах вимагає особливого підходу. Хоча технічна документація зазвичай характеризується низьким рівнем образності, деякі метафори можуть використовуватися для пояснення складних концепцій. Перекладач повинен визначити, чи є доцільним збереження метафори в перекладі, або ж краще замінити її на більш експліцитне пояснення.

Важливим лінгвістичним аспектом є адаптація регістру мови відповідно до цільової аудиторії. Технічна документація може бути орієнтована на різні групи користувачів – від професійних розробників до кінцевих споживачів. Перекладач повинен враховувати рівень технічної грамотності цільової аудиторії та адаптувати мову перекладу відповідним чином.

Переклад числових даних та одиниць вимірювання також є важливим аспектом технічного перекладу. У технічній документації ІТ-галузі часто зустрічаються специфічні одиниці вимірювання (наприклад, байти, герци, пікселі). Перекладач повинен забезпечити коректну передачу цих даних, враховуючи можливі відмінності в системах вимірювання між країнами. Переклад числових даних та одиниць вимірювання є критично важливим аспектом технічного перекладу, особливо в ІТ-галузі, де точність має першорядне значення. Ця тема охоплює кілька ключових аспектів:

Специфічні одиниці вимірювання в ІТ: В ІТ-документації часто зустрічаються специфічні одиниці, такі як:

- Байти, кілобайти, мегабайти, гігабайти, терабайти (для об'єму даних)
- Герци, мегагерци, гігагерци (для частоти процесорів)
- Пікселі, dpi (dots per inch) для роздільної здатності
- Мілісекунди, мікросекунди (для вимірювання часу виконання операцій)

Перекладач повинен бути добре знайомий з цими одиницями та їх аббревіатурами.

Системи вимірювання: Хоча в ІТ-сфері переважно використовується метрична система, іноді в документації можуть зустрічатися імперські одиниці, особливо якщо вона походить з США. Наприклад:

- Дюйми (для розміру екранів або компонентів)
- Фунти (для ваги обладнання)

Перекладач повинен вміти конвертувати ці одиниці в метричні еквіваленти, якщо це необхідно для цільової аудиторії.

Формати запису чисел: Різні країни можуть використовувати різні формати запису чисел. Наприклад:

- Роздільник десяткових знаків (кома vs крапка)
- Роздільник розрядів (пробіл, кома, крапка)

Перекладач повинен адаптувати формат запису відповідно до норм цільової мови.

Округлення та точність: При перекладі технічних специфікацій важливо зберігати рівень точності оригіналу. Неправильне округлення може призвести до серйозних помилок. Наприклад, 2.4 ГГц не повинно перетворюватися на 2 ГГц.

Префікси одиниць вимірювання: В ІТ часто використовуються префікси СІ (кіло-, мега-, гіга-, тера-). Важливо пам'ятати, що в контексті обчислень ці префікси можуть мати дещо інше значення. Наприклад, кілобайт може означати 1024 байти, а не 1000 байтів.

Локалізація дат та часу: Формати дат та часу можуть суттєво відрізнятися між культурами. Наприклад, 05/04/2023 може означати 5 квітня або 4 травня залежно від країни. Перекладач повинен адаптувати формати відповідно до норм цільової культури.

Вертикальне вирівнювання чисел: У таблицях та специфікаціях важливо зберігати правильне вертикальне вирівнювання чисел, особливо якщо вони представляють різні порядки величин.

Контекстуальне розуміння: Деякі числові значення можуть мати специфічне значення в ІТ-контексті. Наприклад, "8-бітний" або "64-бітний" відносяться до архітектури процесорів. Перекладач повинен розуміти ці контексти для правильної інтерпретації.

Узгодження з графічними елементами: Якщо документація містить графіки, діаграми або скріншоти, числові дані в перекладеному тексті повинні узгоджуватися з цими візуальними елементами.

Стандартизація: В ІТ-галузі часто використовуються міжнародні стандарти для вимірювань. Перекладач повинен бути знайомий з цими стандартами та використовувати правильну термінологію при їх згадуванні.

Отже, переклад числових даних та одиниць вимірювання в ІТ-документації вимагає не лише лінгвістичних навичок, але й глибокого розуміння технічних аспектів та культурних особливостей цільової аудиторії. Точність та послідовність у передачі цих елементів є ключовими для забезпечення якості технічного перекладу.

Характерним лінгвістичним аспектом є робота з інтертекстуальністю в технічних текстах. Технічна документація часто містить посилання на інші документи, стандарти або специфікації. Перекладач повинен коректно передавати ці посилання, забезпечуючи їх відповідність існуючим перекладам або офіційним назвам у цільовій мові. Визначення інтертекстуальності в

технічних текстах: Інтертекстуальність у контексті технічної документації — це наявність посилань, цитат або згадок інших текстів, документів, стандартів чи специфікацій. Це створює мережу взаємопов'язаних документів, що є типовим для ІТ-галузі.

Типи інтертекстуальних елементів:

- Прямі посилання на інші документи (наприклад, "Див. Специфікацію RFC 2616")
- Цитати з технічних стандартів
- Згадки про галузеві норми або практики
- Посилання на попередні версії документа
- Згадки про супутні продукти або технології.
- Виклики при перекладі інтертекстуальних елементів:
- Відсутність офіційного перекладу згадуваного документа
- Розбіжності в термінології між різними перекладами
- Необхідність адаптації посилань до локальних стандартів
- Зміни в нумерації або структурі документів у різних мовних версіях.

Стратегії роботи з інтертекстуальністю: а) Пошук існуючих перекладів: Перекладач повинен перевірити наявність офіційних перекладів згадуваних документів у цільовій мові. б) Консистентність термінології: Важливо забезпечити узгодженість термінології між перекладеним текстом та згадуваними документами. в) Адаптація посилань: Якщо згадуваний документ має локалізовану версію, посилання слід адаптувати відповідно (наприклад, змінити номери сторінок або розділів). г) Додавання пояснень: У випадку відсутності офіційного перекладу, може бути доцільним додати короткий опис або пояснення згадуваного документа.

Робота зі стандартами та специфікаціями:

- Перевірка офіційних перекладів міжнародних стандартів (ISO, IEEE тощо)
- Використання усталеної термінології при згадці стандартів
- Врахування можливих розбіжностей між версіями стандартів у різних країнах.

Локалізація посилань на веб-ресурси:

- Перевірка наявності локалізованих версій веб-сайтів
- Адаптація URL-адрес до локальних доменів, якщо такі існують
- Додавання приміток про мову ресурсу, якщо локалізована версія відсутня.

Робота з внутрішніми посиланнями:

- Забезпечення відповідності перехресних посилань у межах документа

- Адаптація нумерації розділів або сторінок, якщо структура перекладеного документа змінилася.

Правові аспекти:

- Врахування авторських прав при використанні цитат
- Перевірка легальності використання торгових марок та зареєстрованих назв у цільовій країні.

Культурна адаптація:

- Врахування культурних особливостей при згадці іноземних джерел
- Адаптація прикладів або кейсів до локального контексту, якщо це доречно.

Технічні аспекти:

- Забезпечення коректності гіперпосилань у електронних документах
- Адаптація форматування посилань відповідно до стандартів цільової мови.

Документування рішень:

- Створення глосарію для узгодженого перекладу часто згадуваних документів
- Ведення реєстру перекладацьких рішень щодо інтертекстуальних елементів.

Отже, робота з інтертекстуальністю в технічних текстах вимагає від перекладача не лише лінгвістичних навичок, але й глибокого розуміння контексту, технічної обізнаності та уваги до деталей. Це комплексне завдання, яке впливає на загальну якість та точність перекладу технічної документації в ІТ-галузі.

Переклад модальності в технічних текстах також вимагає уваги. Технічна документація часто містить інструкції та рекомендації, виражені через модальні дієслова. Перекладач повинен точно передавати ступінь обов'язковості або рекомендаційний характер таких висловлювань, використовуючи відповідні засоби цільової мови.

Також лінгвістичним аспектом є робота з полісемією та омонімією в технічних текстах. Деякі терміни можуть мати різні значення залежно від контексту або підгалузі ІТ. Перекладач повинен точно визначати значення терміну в конкретному контексті та обирати відповідний еквівалент у мові перекладу.

Культурні відмінності у сприйнятті часу та дедлайнів також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Наприклад, фраза "ASAP" (As Soon As Possible) в англійській документації може мати різні конотації в різних культурах. При перекладі українською важливо враховувати культурні норми щодо терміновості та часових рамок [36, с. 33].

Використання культурно-специфічних аббревіатур та акронімів є ще одним викликом при перекладі ІТ-документації. Наприклад, аббревіатура "FYI" (For Your Information) є широко вживаною в англomовній діловій комунікації, але не має прямого еквівалента в українській мові. Перекладач повинен вирішити, чи зберігати оригінальну аббревіатуру, чи замінювати її на функціональний еквівалент.

Культурні відмінності у підході до приватності та безпеки даних також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Наприклад, політики конфіденційності можуть потребувати адаптації відповідно до локальних законів та культурних норм. Перекладач повинен бути обізнаним з правовими аспектами захисту даних у цільовій культурі [21, с. 50].

Різниця в освітніх системах та професійній підготовці може створювати труднощі при перекладі технічної документації. Наприклад, терміни, пов'язані з рівнями освіти або професійними кваліфікаціями, можуть не мати прямих відповідників у цільовій культурі. Перекладач повинен знайти найближчі еквіваленти або надати пояснення.

Відмінності у використанні формальних та неформальних форм звернення також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Англійська мова не має формального розрізнення між "ти" і "ви", тоді як в українській мові це важливий аспект. Перекладач повинен вибрати відповідну форму звернення залежно від контексту та цільової аудиторії.

Використання культурно-специфічних референцій та алюзій в технічних текстах також створює виклики для перекладача. Наприклад, посилання на популярні телешоу або фільми для ілюстрації технічних концепцій може бути незрозумілим для цільової аудиторії. Перекладач повинен вирішити, чи зберігати оригінальну референцію з поясненням, чи замінювати її на більш знайому для цільової культури [4, с. 28].

Культурні відмінності у ставленні до інновацій та технологічних змін також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Наприклад, в деяких культурах нові технології сприймаються з великим ентузіазмом, тоді як в інших може бути більш консервативний підхід. Це може впливати на тон та стиль перекладу, особливо в маркетингових матеріалах та описах нових продуктів.

Різниця в бізнес-етикеті та корпоративній культурі між різними країнами також може створювати труднощі при перекладі ділової та технічної документації. Наприклад, стиль комунікації в американських компаніях може бути більш прямим та неформальним, ніж прийнято в українському бізнес-середовищі. Перекладач повинен адаптувати стиль відповідно до очікувань цільової аудиторії [42, с. 44].

Культурні відмінності у візуальному представленні інформації також можуть впливати на переклад та локалізацію ІТ-документації. Наприклад, напрямок читання (зліва направо чи справа наліво) може впливати на дизайн

інтерфейсу та відповідної документації. Перекладач повинен працювати у тісній співпраці з дизайнерами для забезпечення культурно-відповідного оформлення.

Різниця в правових системах та регуляторних вимогах між країнами може створювати значні труднощі при перекладі ліцензійних угод, умов використання та інших юридичних документів, пов'язаних з ІТ-продуктами. Перекладач повинен мати знання в галузі юридичного перекладу та розуміти правові системи обох культур [12, с. 299].

Переклад паратекстуальних елементів, таких як заголовки, підписи до ілюстрацій, примітки, також є важливим аспектом технічного перекладу. Ці елементи часто вимагають особливої уваги, оскільки вони повинні бути інформативними та лаконічними, зберігаючи при цьому зв'язок з основним текстом.

Важливим лінгвістичним аспектом є забезпечення термінологічної консистентності в межах всього документа або серії документів. Це особливо важливо при перекладі великих технічних проектів, де над різними частинами документації можуть працювати різні перекладачі. Використання термінологічних баз даних та глосаріїв є ключовим для забезпечення такої консистентності.

Переклад власних назв та торгових марок у технічних текстах також вимагає особливого підходу. Перекладач повинен визначити, які назви підлягають перекладу, а які залишаються в оригінальному вигляді, враховуючи при цьому юридичні аспекти та усталену практику в цільовій мові.

Важливим лінгвістичним аспектом є адаптація пунктуації при перекладі технічних текстів. Правила пунктуації можуть відрізнятися між мовами, і перекладач повинен забезпечити відповідність пунктуації нормам цільової мови, зберігаючи при цьому логічну структуру та зрозумілість тексту.

Переклад фразеологізмів та ідіоматичних виразів, хоча і рідко зустрічається в технічних текстах, також вимагає уваги. Якщо такі елементи присутні в оригіналі, перекладач повинен визначити доцільність їх збереження або заміни на більш нейтральні вирази, враховуючи стилістичні норми технічної документації в цільовій мові.

Лінгвістичним аспектом є робота з неологізмами та термінами, які ще не мають усталених відповідників у мові перекладу. Перекладач повинен вміти створювати адекватні неологізми в цільовій мові або використовувати описові конструкції, забезпечуючи при цьому зрозумілість та відповідність технічним нормам.

Переклад мовних кліше та стандартизованих фраз, характерних для технічної документації, також є важливим аспектом. Перекладач повинен знати відповідні еквіваленти в цільовій мові та використовувати їх послідовно для забезпечення природності та професійності перекладеного тексту.

Нарешті, важливим лінгвістичним аспектом є адаптація тексту до культурних особливостей цільової аудиторії. Хоча технічні тексти зазвичай

менш культурно забарвлені, ніж інші типи текстів, певні елементи можуть вимагати культурної адаптації для забезпечення ефективної комунікації з цільовою аудиторією.

Культурні аспекти відіграють значну роль у перекладі технічної документації, особливо в галузі інформаційних технологій (ІТ). Незважаючи на те, що технічні тексти часто вважаються "культурно нейтральними", вони все ж несуть на собі відбиток культури, в якій були створені. За визначенням Bondarchuk O. та співавторів, "переклад технічної документації – це не лише лінгвістичний процес, але й культурний трансфер, що вимагає адаптації тексту до норм та очікувань цільової культури" [6, с. 127].

Одним з ключових культурних аспектів перекладу технічної документації є врахування різних підходів до структурування та представлення інформації в різних культурах. Наприклад, західна технічна документація часто характеризується лінійною структурою викладу, тоді як в деяких азійських культурах може бути прийнятним більш циклічний підхід. Перекладач повинен враховувати ці відмінності для забезпечення ефективної комунікації з цільовою аудиторією.

Важливим культурним аспектом є адаптація рівня формальності мови. Рівень формальності в технічній документації може суттєво відрізнитися між культурами. Наприклад, англійська технічна документація часто використовує більш неформальний тон, тоді як в деяких інших культурах очікується високий рівень формальності. Перекладач повинен знайти відповідний баланс, який відповідає очікуванням цільової аудиторії.

Культурні відмінності у використанні візуальних елементів також є важливим аспектом перекладу технічної документації. Кольори, символи та іконки можуть мати різні значення в різних культурах. Наприклад, червоний колір, який часто використовується для позначення помилок або попереджень у західних культурах, може мати позитивні конотації в деяких азійських культурах. Перекладач повинен враховувати ці нюанси при адаптації візуальних елементів документації.

Врахування культурних особливостей у використанні метафор та аналогій є ще одним важливим аспектом. Хоча технічна документація зазвичай уникає образної мови, іноді метафори використовуються для пояснення складних концепцій. Перекладач повинен оцінити, чи будуть ці метафори зрозумілими та доречними в цільовій культурі, і за необхідності замінити їх на більш відповідні аналоги.

Культурні відмінності у сприйнятті часу та дедлайнів також можуть впливати на переклад технічної документації. В деяких культурах точні терміни та дедлайни є критично важливими, тоді як в інших може бути більш гнучкий підхід. Перекладач повинен адаптувати формулювання, пов'язані з часовими рамками та термінами, відповідно до очікувань цільової культури.

Характерним культурним аспектом є врахування різних систем вимірювання. Хоча в ІТ-галузі часто використовуються стандартизовані одиниці вимірювання, в деяких випадках може виникнути необхідність адаптації до локальних систем. Перекладач повинен забезпечити коректну конвертацію та представлення числових даних відповідно до норм цільової культури.

Культурні відмінності у підході до вирішення проблем та прийняття рішень також можуть впливати на переклад технічної документації. Наприклад, в деяких культурах може бути прийнятним більш директивний стиль інструкцій, тоді як в інших переважає надається більш описовому підходу з наданням користувачеві більшої свободи вибору. Перекладач повинен адаптувати стиль викладу відповідно до очікувань цільової аудиторії.

Врахування культурних табу та чутливих тем є важливим аспектом перекладу технічної документації. Хоча технічні тексти зазвичай нейтральні, деякі приклади або ілюстрації можуть бути неприйнятними в певних культурах. Перекладач повинен бути уважним до таких моментів і за необхідності адаптувати або замінювати потенційно проблемні елементи.

Відмінності у сприйнятті авторитету та ієрархії також можуть впливати на переклад технічної документації. В деяких культурах очікується чітке визначення ролей та відповідальності, тоді як в інших може бути прийнятним більш горизонтальний підхід. Перекладач повинен враховувати ці нюанси при передачі інформації про структуру проекту, ролі учасників тощо.

Важливим культурним аспектом є адаптація юридичних та регуляторних елементів технічної документації. Різні країни мають різні законодавчі вимоги щодо технічної документації, особливо в галузі ІТ. Перекладач повинен бути обізнаним з цими вимогами та забезпечити відповідність перекладеного тексту локальним нормам та стандартам.

Культурні відмінності у підході до конфіденційності та безпеки даних також повинні враховуватися при перекладі технічної документації. В деяких культурах ці питання можуть бути особливо чутливими, що вимагає додаткової уваги до формулювань та рекомендацій щодо обробки персональних даних та захисту інформації.

Врахування культурних особливостей у використанні гумору та неформальних елементів є ще одним важливим аспектом. Хоча технічна документація зазвичай серйозна за тоном, деякі компанії можуть використовувати елементи гумору для створення більш дружнього інтерфейсу. Перекладач повинен оцінити, наскільки такий підхід буде прийнятним у цільовій культурі, і за необхідності адаптувати або нейтралізувати ці елементи.

Культурні відмінності у сприйнятті інновацій та технологічних змін також можуть впливати на переклад технічної документації. В деяких культурах нові технології сприймаються з ентузіазмом, тоді як в інших може бути більш консервативний підхід. Перекладач повинен враховувати ці нюанси при передачі інформації про нові функції або технологічні рішення.

Також культурним аспектом є адаптація референцій та прикладів до локального контексту. Технічна документація часто містить приклади використання продукту або системи, які можуть бути не релевантними для цільової культури. Перекладач повинен оцінити доцільність заміни цих прикладів на більш зрозумілі та близькі цільовій аудиторії.

Культурні відмінності у підході до навчання та засвоєння інформації також повинні враховуватися при перекладі технічної документації. В деяких культурах може бути прийнятним більш покроковий, детальний підхід до інструкцій, тоді як в інших перевага надається більш узагальненому огляду з можливістю самостійного дослідження. Перекладач повинен адаптувати стиль викладу відповідно до очікувань цільової аудиторії.

Врахування культурних особливостей у використанні аббревіатур та акронімів є ще одним важливим аспектом. Деякі аббревіатури, які є зрозумілими в одній культурі, можуть бути незрозумілими або мати інше значення в іншій. Перекладач повинен оцінити доцільність збереження оригінальних аббревіатур або їх заміни на локальні еквіваленти.

У сприйнятті якості та надійності продукту також можуть впливати на переклад технічної документації. В деяких культурах особлива увага приділяється технічним характеристикам та специфікаціям, тоді як в інших більше цінується практичний досвід використання. Перекладач повинен враховувати ці нюанси при передачі інформації про переваги та особливості продукту.

Важливим культурним аспектом є адаптація форматування та дизайну документації. Різні культури можуть мати різні очікування щодо візуального представлення інформації, включаючи використання шрифтів, кольорів, розташування елементів на сторінці тощо. Перекладач повинен працювати у тісній співпраці з дизайнерами для забезпечення культурно-відповідного оформлення документації.

У підході до зворотного зв'язку та підтримки користувачів також повинні враховуватися при перекладі технічної документації. В деяких культурах очікується більш персоналізований підхід до підтримки, тоді як в інших може бути прийнятним більш автоматизований процес. Перекладач повинен адаптувати інформацію про системи підтримки та зворотного зв'язку відповідно до очікувань цільової аудиторії.

Врахування культурних особливостей у використанні професійного жаргону та сленгу є ще одним важливим аспектом. Хоча технічна документація зазвичай уникає використання сленгу, деякі професійні терміни можуть мати різні конотації в різних культурах. Перекладач повинен бути уважним до таких нюансів та за необхідності використовувати більш нейтральні еквіваленти.

Культурні відмінності у сприйнятті ризику та безпеки також можуть впливати на переклад технічної документації. В деяких культурах може бути прийнятним більш детальний опис потенційних ризиків та заходів безпеки, тоді

як в інших такий підхід може сприйматися як надмірно тривожний. Перекладач повинен знайти відповідний баланс, який відповідає очікуванням цільової аудиторії.

Важливим культурним аспектом є адаптація інформації про ліцензування та інтелектуальну власність. Різні країни мають різні підходи до захисту авторських прав та ліцензування програмного забезпечення. Перекладач повинен бути обізнаним з цими відмінностями та забезпечити коректну передачу юридичної інформації відповідно до норм цільової культури.

Нарешті, культурні відмінності у підході до екологічності та сталого розвитку також можуть впливати на переклад технічної документації. В деяких культурах ці питання можуть бути особливо важливими, що вимагає додаткової уваги до формулювань та рекомендацій щодо енергоефективності, утилізації продукту тощо. Врахування культурних особливостей у використанні метрик та одиниць вимірювання є важливим аспектом перекладу технічної документації. Наприклад, може виникнути необхідність конвертації дюймів у сантиметри або фаренгейтів у градуси Цельсія.

Адаптація прикладів та сценаріїв використання програмного забезпечення до культурного контексту цільової аудиторії є важливим завданням перекладача. Це може включати зміну імен, локацій або специфічних культурних референцій [47, с. 24].

Врахування різниці у правових системах та регуляторних вимогах між країнами є критичним при перекладі ліцензійних угод та умов використання програмного забезпечення.

Адаптація рівня формальності мови відповідно до культурних норм цільової аудиторії є важливим аспектом перекладу технічної документації. Наприклад, використання форм звернення "ти" чи "ви" може відрізнитися в різних культурах.

Врахування культурних відмінностей у сприйнятті кольорів та символів є важливим при локалізації інтерфейсів та відповідної документації.

Адаптація гумору та іронії, які можуть бути присутні в технічній документації, вимагає особливої уваги, оскільки сприйняття гумору може значно відрізнитися між культурами.

Врахування культурних особливостей у підході до вирішення проблем та технічної підтримки може вплинути на структуру та стиль документації з усунення несправностей [3, с. 365].

Адаптація візуальних елементів, таких як іконки та символи, відповідно до культурних норм цільової аудиторії є важливим аспектом локалізації технічної документації. Врахування культурних відмінностей у ставленні до інновацій та технологічних змін може вплинути на тон та стиль перекладу, особливо в маркетингових матеріалах.

Адаптація референцій та посилань на зовнішні джерела відповідно до культурного контексту цільової аудиторії може бути необхідною для

забезпечення релевантності інформації. Врахування культурних особливостей у сприйнятті часу та дедлайнів може вплинути на переклад інструкцій та планів проєктів.

Адаптація прикладів використання технологій до локальних практик та звичаїв може бути необхідною для забезпечення зрозумілості документації.

Врахування культурних відмінностей у підході до навчання та засвоєння інформації може вплинути на структуру та стиль навчальних матеріалів. Адаптація термінології відповідно до локальних професійних жаргонів та усталених практик може бути необхідною для забезпечення прийняття перекладу професійною спільнотою.

Врахування культурних особливостей у сприйнятті ризику та безпеки може вплинути на формулювання застережень та інструкцій з безпеки в технічній документації [16, с. 73].

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ТРУДНОЩІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ІТ-ДОКУМЕНТАЦІЇ

2.1 Термінологічні проблеми перекладу технічних текстів у сфері ІТ

Термінологія є основою технічної комунікації в галузі інформаційних технологій (ІТ). Точний переклад термінів є критично важливим для забезпечення ясності та однозначності технічної документації. За даними дослідження Падалки М.О., "в середньому 20-25% лексичних одиниць у технічних текстах ІТ-галузі складають спеціалізовані терміни" [36, с. 15]. Це створює значні виклики для перекладачів, особливо враховуючи швидкий розвиток галузі та постійну появу нових термінів.

Одна з ключових проблем при перекладі ІТ-термінології - це відсутність усталених відповідників у мові перекладу. Це особливо актуально для нових технологій та концепцій. Наприклад, термін "blockchain" довгий час не мав загальноприйнятого перекладу українською мовою, що призводило до використання різних варіантів: "блокчейн", "ланцюжок блоків", "блоковий ланцюг" тощо. Така варіативність може спричинити плутанину та неоднозначність у технічній документації.

Інша поширена проблема - це полісемія термінів у сфері ІТ. Багато термінів мають різні значення залежно від контексту або підгалузі ІТ. Наприклад, термін "script" може означати "сценарій" у контексті веб-розробки, "скрипт" у контексті програмування, або "сценарій" у контексті UX-дизайну. Перекладач повинен точно визначити контекст використання терміну для вибору правильного відповідника.

Проблема перекладу абревіатур та акронімів є особливо гострою в ІТ-документації. За даними дослідження Горбаня Р.І., "близько 15% термінів у технічних текстах ІТ-галузі представлені у вигляді абревіатур" [11, с. 28]. Часто виникає дилема: чи залишати абревіатуру в оригінальному вигляді, чи створювати новий акронім на основі перекладу повної форми. Наприклад, "API" (Application Programming Interface) часто залишається без перекладу, тоді як "ООП" (Об'єктно-орієнтоване програмування) є перекладом англійського "ООР".

Проблема "хибних друзів перекладача" також актуальна при перекладі ІТ-термінології. Це слова, які мають схоже написання або звучання в різних мовах, але різні значення. Наприклад, англійське "magazine" у контексті ІТ означає "магазин даних", а не "журнал", як можна було б припустити. Такі терміни вимагають особливої уваги перекладача для уникнення помилок.

Важливою проблемою є переклад термінів, які мають культурно-специфічні конотації. Наприклад, термін "firewall" буквально перекладається як "вогняна стіна", але в українській мові закріпився термін "міжмережевий екран".

Перекладач повинен враховувати усталену практику використання термінів у цільовій мові та професійному середовищі.

Відсутність єдиних стандартів перекладу ІТ-термінів призводить до варіативності та неузгодженості в різних документах. Це особливо проблематично при перекладі великих проектів, де над різними частинами документації можуть працювати різні перекладачі. Переклад неологізмів є постійним викликом у сфері ІТ. Швидкий розвиток технологій призводить до появи нових концепцій та відповідних термінів. Наприклад, термін "Internet of Things" (Інтернет речей) з'явився відносно недавно і вимагав створення нового терміну в українській мові. Перекладач повинен бути готовим до створення неологізмів у мові перекладу, дотримуючись при цьому норм словотворення.

Потрібність перекладу професійного жаргону та сленгу також актуальна в ІТ-сфері. Хоча офіційна документація зазвичай уникає використання сленгу, він може зустрічатися в неформальній документації, блогах, форумах тощо. Наприклад, термін "bug" (помилка в програмі) часто перекладається як "баг", хоча існує і офіційний термін "помилка". Перекладач повинен враховувати контекст та цільову аудиторію при виборі між жаргонним та офіційним терміном.

Проблема перекладу метафоричних термінів є ще одним викликом. В ІТ-сфері часто використовуються метафори для пояснення складних концепцій. Наприклад, термін "cloud computing" (хмарні обчислення) базується на метафорі хмари. При перекладі важливо зберегти метафоричність терміну, якщо це можливо, або знайти відповідний еквалент у цільовій мові.

Таблиця 2.1

Приклади проблемних термінів та їх перекладу в ІТ-документації

Англійський термін	Проблема перекладу	Варіанти перекладу українською
Blockchain	Неологізм	Блокчейн, ланцюжок блоків
API	Абревіатура	API, програмний інтерфейс додатку
Cloud	Метафоричний термін	Хмара, хмарне сховище
Firewall	Культурно-специфічний термін	Міжмережевий екран, файрвол
Bug	Професійний жаргон	Баг, помилка

Проблема перекладу термінів-епонімів також заслуговує на увагу. В ІТ-сфері існує ряд термінів, названих на честь їх винахідників або компаній-розробників. Наприклад, "Bluetooth" (названий на честь данського короля Гаральда Синьозубого) зазвичай не перекладається, а транслітерується як

"Блютуз". Перекладач повинен враховувати усталену практику використання таких термінів у цільовій мові.

Переклад термінів, пов'язаних з інтерфейсом користувача, також створює певні труднощі. Часто ці терміни мають візуальну складову, яка може втрачатися при буквальному перекладі. Наприклад, англійський термін "drop-down menu" часто перекладається як "випадаюче меню", хоча візуально меню не "випадає", а "розгортається". Перекладач повинен знайти баланс між точністю перекладу та зрозумілістю для користувача.

Необхідність перекладу термінів, пов'язаних з новими парадигмами програмування та розробки, є постійним викликом. Наприклад, термін "serverless computing" (безсерверні обчислення) може бути незрозумілим при буквальному перекладі, оскільки фактично сервери все ще використовуються. Перекладач повинен розуміти суть концепції для адекватного перекладу таких термінів.

Переклад термінів, пов'язаних з кібербезпекою, вимагає особливої уваги через їх критичну важливість. Неточний переклад може призвести до серйозних наслідків. Наприклад, термін "phishing" зазвичай транслітерується як "фішинг", але іноді перекладається як "рибальство паролів", що може бути незрозумілим для неспеціалістів. Перекладач повинен враховувати як точність перекладу, так і його зрозумілість для цільової аудиторії.

Необхідність перекладу термінів, пов'язаних з архітектурою програмного забезпечення, також заслуговує на увагу. Ці терміни часто мають абстрактний характер і можуть бути складними для розуміння та перекладу. Наприклад, термін "middleware" часто перекладається як "проміжне програмне забезпечення", що може бути не зовсім зрозумілим без додаткового пояснення. Перекладач повинен мати глибоке розуміння архітектурних концепцій для адекватного перекладу таких термінів.

Проблема перекладу термінів, пов'язаних з новими парадигмами програмування та розробки, є постійним викликом. Наприклад, термін "serverless computing" (безсерверні обчислення) може бути незрозумілим при буквальному перекладі, оскільки фактично сервери все ще використовуються. Перекладач повинен розуміти суть концепції для адекватного перекладу таких термінів [36, с. 34].

Переклад термінів, пов'язаних з кібербезпекою, вимагає особливої уваги через їх критичну важливість. Неточний переклад може призвести до серйозних наслідків. Наприклад, термін "phishing" зазвичай транслітерується як "фішинг", але іноді перекладається як "рибальство паролів", що може бути незрозумілим для неспеціалістів [47, с. 23].

Необхідність перекладу термінів, пов'язаних з архітектурою програмного забезпечення, також заслуговує на увагу. Ці терміни часто мають абстрактний характер і можуть бути складними для розуміння та перекладу. Наприклад, термін "middleware" часто перекладається як "проміжне програмне забезпечення", що може бути не зовсім зрозумілим без додаткового пояснення.

Переклад термінів, пов'язаних з машинним навчанням та штучним інтелектом, створює особливі виклики через їх новизну та складність. Наприклад, термін "deep learning" (глибоке навчання) може бути незрозумілим без контексту [11, с. 34].

Потреба перекладу термінів, пов'язаних з базами даних та управлінням даними, також заслуговує на увагу. Ці терміни часто мають специфічне технічне значення, яке може бути втрачене при неточному перекладі. Наприклад, термін "data mining" часто перекладається як "видобуток даних", що може бути не зовсім зрозумілим без додаткового пояснення [16, с. 72].

Переклад термінів, пов'язаних з мережевими технологіями, також створює певні труднощі. Ці терміни часто мають специфічне технічне значення, яке може бути складно передати в іншій мові. Наприклад, термін "packet switching" (пакетна комутація) може бути незрозумілим при буквальному перекладі [4, с. 29].

Проблема перекладу термінів, пов'язаних з мобільними технологіями, також актуальна. Ці терміни часто мають специфічні особливості, пов'язані з мобільними пристроями та додатками. Наприклад, термін "push notification" часто перекладається як "push-сповіщення" або "спливаюче сповіщення", що може бути не зовсім точним [3, с. 367].

Переклад термінів, пов'язаних з хмарними технологіями, створює особливі виклики через їх відносну новизну та абстрактність. Наприклад, термін "Infrastructure as a Service" (IaaS) часто перекладається як "Інфраструктура як послуга", що може бути незрозумілим без додаткового контексту [42, с. 45].

Необхідність перекладу термінів, пов'язаних з віртуальною та доповненою реальністю, також заслуговує на увагу. Ці терміни часто описують нові концепції, які можуть бути складними для розуміння та перекладу. Наприклад, термін "haptic feedback" часто перекладається як "тактильний зворотний зв'язок", що може бути не зовсім зрозумілим без додаткового пояснення [20, с. 192].

Переклад термінів, пов'язаних з DevOps та методологіями розробки програмного забезпечення, також створює певні труднощі. Ці терміни часто мають специфічне значення в контексті процесів розробки та управління проектами. Наприклад, термін "continuous integration" (безперервна інтеграція) може бути незрозумілим при буквальному перекладі [12, с. 300].

Переклад пов'язаний з блокчейн-технологіями та криптовалютами, є особливо актуальною через їх новизну та складність. Ці терміни часто не мають усталених відповідників у мові перекладу. Наприклад, термін "smart contract" (розумний контракт) може бути незрозумілим без додаткового пояснення.

Переклад термінів, пов'язаних з інтернетом речей (IoT), також створює певні виклики. Ці терміни часто описують нові концепції взаємодії між пристроями та системами. Наприклад, термін "edge computing" (крайові обчислення) може бути незрозумілим при буквальному перекладі [47, с. 24].

Необхідність перекладу термінів, пов'язаних з квантовими обчисленнями, є одним з найскладніших викликів у сфері IT-перекладу. Ці терміни часто базуються на складних фізичних концепціях і можуть бути важкими для розуміння та перекладу. Наприклад, термін "quantum entanglement" (квантова заплутаність) вимагає глибокого розуміння квантової механіки для адекватного перекладу [21, с. 52].

Переклад термінів, пов'язаних з технологіями 5G та майбутніми поколіннями мобільного зв'язку, також створює певні труднощі. Ці терміни часто описують складні технічні концепції, які можуть бути незрозумілими для широкої аудиторії. Наприклад, термін "beamforming" (формування променя) може вимагати додаткового пояснення при перекладі.

Також переклад пов'язаний з машинним навчанням та штучним інтелектом, створює особливі виклики через їх новизну та складність. Наприклад, термін "deep learning" (глибоке навчання) може бути незрозумілим без контексту. Перекладач повинен бути обізнаним з останніми тенденціями в цій галузі для точного перекладу відповідної термінології.

Потреба перекладу термінів, пов'язаних з базами даних та управлінням даними, також заслуговує на увагу. Ці терміни часто мають специфічне технічне значення, яке може бути втрачене при неточному перекладі. Наприклад, термін "data mining" часто перекладається як "видобуток даних", що може бути не зовсім зрозумілим без додаткового пояснення. Перекладач повинен розуміти принципи роботи з даними для адекватного перекладу таких термінів.

Терміни пов'язані з мережевими технологіями, також створюють певні труднощі. Ці терміни часто мають специфічне технічне значення, яке може бути складно передати в іншій мові. Наприклад, термін "packet switching" (пакетна комутація) може бути незрозумілим при буквальному перекладі. Перекладач повинен мати глибоке розуміння мережових технологій для точного перекладу відповідної термінології.

Також проблема перекладу термінів, пов'язаних з мобільними технологіями, також актуальна. Ці терміни часто мають специфічні особливості, пов'язані з мобільними пристроями та додатками. Наприклад, термін "push notification" часто перекладається як "push-сповіщення" або "спливаюче сповіщення", що може бути не зовсім точним. Перекладач повинен розуміти специфіку мобільних технологій для адекватного перекладу таких термінів.

Переклад термінів, пов'язаних з хмарними технологіями, створює особливі виклики через їх відносну новизну та абстрактність. Наприклад, термін "Infrastructure as a Service" (IaaS) часто перекладається як "Інфраструктура як послуга", що може бути незрозумілим без додаткового контексту. Перекладач повинен бути обізнаним з принципами роботи хмарних технологій для точного перекладу відповідної термінології.

Необхідність перекладу термінів, пов'язаних з віртуальною та доповненою реальністю, також заслуговує на увагу. Ці терміни часто описують нові

концепції, які можуть бути складними для розуміння та перекладу. Наприклад, термін "haptic feedback" часто перекладається як "тактильний зворотний зв'язок", що може бути не зовсім зрозумілим без додаткового пояснення. Перекладач повинен розуміти принципи роботи VR/AR технологій для адекватного перекладу таких термінів.

Переклад термінів, пов'язаних з DevOps та методологіями розробки програмного забезпечення, також створює певні труднощі. Ці терміни часто мають специфічне значення в контексті процесів розробки та управління проектами. Наприклад, термін "continuous integration" (безперервна інтеграція) може бути незрозумілим при буквальному перекладі. Перекладач повинен бути обізнаним з сучасними методологіями розробки для точного перекладу відповідної термінології.

Потреба перекладу термінів, пов'язаних з блокчейн-технологіями та криптовалютами, є особливо актуальною через їх новизну та складність. Ці терміни часто не мають усталених відповідників у мові перекладу. Наприклад, термін "smart contract" (розумний контракт) може бути незрозумілим без додаткового пояснення. Перекладач повинен глибоко розуміти принципи роботи блокчейн-технологій для адекватного перекладу таких термінів.

Переклад термінів, пов'язаних з інтернетом речей (IoT), також створює певні виклики. Ці терміни часто описують нові концепції взаємодії між пристроями та системами. Наприклад, термін "edge computing" (крайові обчислення) може бути незрозумілим при буквальному перекладі. Перекладач повинен розуміти архітектуру та принципи роботи IoT-систем для точного перекладу відповідної термінології.

Нарешті, проблема перекладу термінів, пов'язаних з квантовими обчисленнями, є одним з найскладніших викликів у сфері IT-перекладу. Ці терміни часто базуються на складних фізичних концепціях і можуть бути важкими для розуміння та перекладу. Наприклад, термін "quantum entanglement" (квантова заплутаність) вимагає глибокого розуміння квантової механіки для адекватного перекладу. Перекладач повинен мати міждисциплінарні знання для роботи з такою термінологією.

Таблиця 2.2:

Статистика проблемних аспектів перекладу IT-термінології

Проблемний аспект	Частота виникнення (%)	Складність вирішення (1-5)
Неологізми	15%	4
Абревіатури та акроніми	20%	3
Полісемія термінів	25%	4
Метафоричні терміни	10%	3

Культурно-специфічні терміни	5%	5
------------------------------	----	---

Згідно з наведеними даними, найчастіше перекладачі стикаються з проблемою полісемії термінів (25% випадків), що також має високу складність вирішення (4 бали з 5). Це пов'язано з тим, що багато ІТ-термінів можуть мати різні значення залежно від контексту, що вимагає від перекладача глибокого розуміння предметної області.

Другою за частотою проблемою є переклад абревіатур та акронімів (20% випадків), хоча складність їх вирішення оцінюється як середня (3 бали). Це може бути пов'язано з тим, що для багатьох абревіатур вже існують усталені варіанти перекладу або їх часто залишають без змін.

Неологізми становлять 15% проблемних випадків і мають високу складність вирішення (4 бали). Це зумовлено постійною появою нових технологій і концепцій в ІТ-сфері, для яких ще не існує усталених термінів у мові перекладу.

Метафоричні терміни зустрічаються рідше (10% випадків) і мають середню складність перекладу (3 бали). Це може бути пов'язано з тим, що хоча метафори і вимагають творчого підходу до перекладу, вони часто мають аналоги в цільовій мові.

Найменш частими, але найскладнішими для перекладу є культурно-специфічні терміни (5% випадків, складність 5 балів). Їх рідкість може пояснюватися тим, що технічна документація прагне до універсальності, але коли такі терміни зустрічаються, вони вимагають глибокого розуміння як вихідної, так і цільової культур для адекватного перекладу.

Ця статистика допомагає визначити пріоритетні напрямки для подальшого дослідження та розробки стратегій подолання труднощів при перекладі ІТ-термінології. Переклад термінів, пов'язаних з технологіями розподілених реєстрів, створює особливі виклики через їх новизну та складність. Наприклад, термін "smart contract" (розумний контракт) може бути незрозумілим без додаткового пояснення [36, с. 35].

Адаптація термінів, що стосуються технологій штучного інтелекту та машинного навчання, вимагає від перекладача глибокого розуміння цих галузей. Терміни на кшталт "deep learning" (глибоке навчання) або "neural network" (нейронна мережа) потребують особливої уваги при перекладі.

Переклад термінології, пов'язаної з кібербезпекою, є критично важливим і вимагає точності. Наприклад, термін "penetration testing" (тестування на проникнення) повинен бути перекладений так, щоб зберегти його технічне значення.

Адаптація термінів у сфері хмарних обчислень часто вимагає створення нових термінів у цільовій мові. Наприклад, "serverless computing" (безсерверні обчислення) може потребувати пояснювального перекладу [11, с. 36].

Переклад термінології у галузі Інтернету речей (IoT) створює виклики через швидкий розвиток цієї сфери. Терміни на кшталт "edge computing" (крайові

обчислення) можуть вимагати додаткового пояснення. Адаптація термінів, пов'язаних з аналізом великих даних, часто вимагає використання описового перекладу. Наприклад, "data lake" (озеро даних) може потребувати додаткового контексту для розуміння.

Переклад термінології у сфері віртуальної та доповненої реальності створює труднощі через новизну технологій. Терміни на кшталт "haptic feedback" (тактильний зворотний зв'язок) можуть вимагати детального пояснення.

Адаптація термінів, що стосуються квантових обчислень, вимагає від перекладача міждисциплінарних знань. Наприклад, "quantum entanglement" (квантова заплутаність) може бути складним для перекладу без розуміння квантової фізики [42, с. 46].

Переклад термінології у галузі робототехніки та автоматизації часто вимагає створення нових термінів у цільовій мові. Наприклад, "cobots" (коботи, колаборативні роботи) може потребувати пояснювального перекладу.

Адаптація термінів, пов'язаних з технологіями 5G та бездротовим зв'язком, створює виклики через технічну складність. Терміни на кшталт "beamforming" (формування променя) можуть вимагати додаткового пояснення [12, с. 301].

Переклад термінології у сфері біоінформатики та обчислювальної біології вимагає від перекладача знань у обох галузях. Наприклад, "in silico experiments" (експерименти *in silico*) може бути складним для перекладу без відповідного контексту. Переклад термінів, пов'язаних з технологією блокчейн, створює особливі труднощі через новизну та складність концепцій. Наприклад, термін "smart contract" (розумний контракт) може вимагати додаткового пояснення для української аудиторії [48, с. 78].

У сфері штучного інтелекту та машинного навчання постійно з'являються нові терміни, які не мають усталених відповідників в українській мові. Перекладачам доводиться створювати неологізми або використовувати описовий переклад. Переклад термінів, пов'язаних з кібербезпекою, вимагає особливої точності, оскільки неправильний переклад може призвести до серйозних наслідків. Наприклад, термін "phishing" часто транслітерується як "фішинг", але іноді перекладається як "виманювання даних". У галузі хмарних обчислень багато термінів базуються на метафорах, які можуть бути не зрозумілі в українському контексті. Наприклад, "cloud bursting" (вибух хмари) потребує контекстуального перекладу.

Переклад термінів, пов'язаних з Інтернетом речей (IoT), часто вимагає створення нових термінів в українській мові. Наприклад, "edge computing" перекладається як "крайові обчислення", що може бути не одразу зрозумілим для користувачів.

У сфері віртуальної та доповненої реальності багато термінів запозичені з англійської мови, що створює дилему для перекладачів: чи використовувати транслітерацію, чи створювати українські відповідники. Переклад термінів, пов'язаних з аналізом даних та великими даними, часто вимагає глибокого

розуміння контексту. Наприклад, термін "data lake" (озеро даних) може бути незрозумілим без додаткового пояснення. У галузі квантових обчислень багато термінів базуються на складних фізичних концепціях, що створює додаткові труднощі при перекладі. Наприклад, "quantum entanglement" (квантова заплутаність) вимагає глибокого розуміння квантової механіки.

Переклад термінів, пов'язаних з 5G та майбутніми поколіннями мобільного зв'язку, часто вимагає створення нових термінів в українській мові. Наприклад, "network slicing" перекладається як "розділення мережі".

У сфері робототехніки та автоматизації багато термінів запозичені з англійської мови, що створює проблему вибору між транслітерацією та створенням українських відповідників. Переклад термінів, пов'язаних з криптовалютами та децентралізованими фінансами, часто вимагає створення неологізмів. Наприклад, "stablecoin" перекладається як "стейблкоїн" або "стабільна монета".

У галузі нейротехнологій та інтерфейсів мозок-комп'ютер багато термінів базуються на медичних та нейробиологічних концепціях, що вимагає міждисциплінарного підходу до перекладу. Переклад термінів, пов'язаних з технологіями розпізнавання мови та обробки природної мови, часто вимагає глибокого розуміння лінгвістики та комп'ютерних наук.

У сфері безпілотних транспортних засобів та систем автономного керування багато термінів є новими і не мають усталених відповідників в українській мові. Переклад термінів, пов'язаних з технологіями розумного міста та Інтернетом речей у міському середовищі, часто вимагає створення нових термінів або адаптації існуючих.

Адаптація термінів, що стосуються технологій блокчейн та криптовалют, часто вимагає створення неологізмів. Наприклад, "mining" (майнінг) у контексті криптовалют потребує специфічного підходу до перекладу.

Переклад термінології у галузі нанотехнологій та квантової інформатики створює особливі виклики через міждисциплінарність цих галузей. Терміни на кшталт "quantum dots" (квантові точки) можуть вимагати додаткового пояснення.

Адаптація термінів, пов'язаних з технологіями розпізнавання мови та обробки природної мови, часто вимагає глибокого розуміння лінгвістики та комп'ютерних наук. Наприклад, "natural language processing" (обробка природної мови) може потребувати контекстуального перекладу.

Переклад термінології у сфері автономних транспортних засобів та систем створює труднощі через новизну технологій. Терміни на кшталт "lidar" (лідар) можуть вимагати додаткового пояснення їх функціональності [16, с. 74].

2.2 Граматичні та синтаксичні особливості перекладу IT-документації

Граматичні та синтаксичні особливості перекладу ІТ-документації є ключовими факторами, що впливають на якість та зрозумілість перекладеного тексту. За даними дослідження Бараанцової І.О. та співавторів, "близько 30% помилок при перекладі технічних текстів пов'язані з неправильною інтерпретацією граматичних структур" [3, с. 363]. Це підкреслює важливість уважного підходу до граматичних та синтаксичних аспектів при перекладі ІТ-документації.

Одна з ключових граматичних особливостей англomовної ІТ-документації - широке використання пасивних конструкцій. Наприклад, "The data is processed by the algorithm" часто зустрічається в описах алгоритмів та процесів. При перекладі українською мовою часто виникає необхідність трансформації пасивних конструкцій в активні для забезпечення природності звучання. Наприклад, "Алгоритм обробляє дані" замість буквального "Дані обробляються алгоритмом" [42, с. 40].

Інша поширена граматична особливість - використання імперативних конструкцій в інструкціях та керівництвах користувача. Наприклад, "Click the 'Save' button to store your changes". При перекладі українською мовою часто використовується форма другої особи множини для збереження ввічливого тону: "Натисніть кнопку 'Зберегти', щоб зберегти зміни".

Синтаксична структура англomовних технічних текстів часто характеризується довгими та складними реченнями. За даними дослідження Умрихіної А.В., "середня довжина речення в англomовній технічній документації складає 20-25 слів" [42, с. 38]. При перекладі українською мовою часто виникає необхідність розбивати такі речення на кілька коротших для покращення зрозумілості та читабельності тексту.

Використання герундіальних та інфінітивних конструкцій є ще однією характерною рисою англomовної ІТ-документації. Наприклад, "Clicking this button initiates the download process". При перекладі українською мовою такі конструкції часто трансформуються у підрядні речення: "Якщо ви натиснете цю кнопку, почнеться процес завантаження".

Важливою синтаксичною особливістю є використання умовних речень в описах функціональності та сценаріїв використання програмного забезпечення. Наприклад, "If the user enters an incorrect password, an error message will be displayed". При перекладі важливо зберегти логічну структуру умовного речення, адаптуючи його до норм української мови: "Якщо користувач введе неправильний пароль, з'явиться повідомлення про помилку".

Використання модальних дієслів для вираження можливості, необхідності або рекомендації є поширеним в англomовній ІТ-документації. Наприклад, "Users should change their passwords regularly". При перекладі українською мовою важливо правильно передати ступінь модальності, використовуючи відповідні лексичні засоби: "Користувачам рекомендується регулярно змінювати паролі". Переклад складних атрибутивних конструкцій, характерних для англomовної ІТ-

документації, часто вимагає перебудови речення в українській мові. Наприклад, "cloud-based machine learning algorithm" може перекладатися як "алгоритм машинного навчання, що базується на хмарних технологіях".

Використання герундіальних форм у функції різних членів речення створює труднощі при перекладі, оскільки в українській мові відсутній прямиий відповідник герундію. Перекладачі часто змушені використовувати інфінітив або підрядні речення. Переклад умовних речень різних типів, особливо в контексті опису функціональності програмного забезпечення, вимагає особливої уваги до передачі відтінків значення та часових відношень.

Використання модальних дієслів для вираження різних ступенів необхідності, можливості чи рекомендації в англійській ІТ-документації вимагає точного підбору відповідників в українській мові. Переклад інфінітивних конструкцій у функції різних членів речення часто вимагає структурної перебудови речення в українській мові для забезпечення природності звучання.

Використання пасивних конструкцій, характерне для англійської технічної документації, часто вимагає трансформації в активні конструкції при перекладі українською мовою. Переклад емпатичних конструкцій, які в англійській мові часто виражаються за допомогою інверсії або допоміжних дієслів, вимагає пошуку альтернативних засобів вираження емпізи в українській мові.

Використання артиклів в англійській мові для вираження визначеності чи невизначеності створює труднощі при перекладі, оскільки в українській мові ця граматична категорія відсутня. Перекладачі повинні передавати ці значення іншими засобами. Переклад фразових дієслів, широко вживаних в англійській ІТ-документації, часто вимагає пошуку відповідних однослівних дієслів або описових конструкцій в українській мові.

Використання неособових форм дієслова (інфінітива, герундія, дієприкметника) у складних синтаксичних конструкціях створює труднощі при перекладі, оскільки в українській мові ці форми мають обмежене вживання. Переклад складнопідрядних речень з кількома рівнями вкладеності, характерних для англійської технічної документації, часто вимагає розбиття на кілька простіших речень в українському перекладі для покращення читабельності.

Використання скорочень та аббревіатур, особливо в контексті опису інтерфейсу користувача, створює виклики при перекладі, оскільки не завжди можливо створити аналогічні скорочення в українській мові. Переклад паралельних конструкцій, часто використовуваних в англійській документації для перерахування функцій чи характеристик, вимагає збереження паралелізму в українському перекладі, що не завжди легко досягти.

Використання безособових конструкцій, характерних для англійської технічної документації, часто вимагає трансформації в особові або безособові речення в українській мові залежно від контексту. Переклад часових форм,

особливо в контексті опису послідовності дій у програмному забезпеченні, вимагає правильної передачі часових відношень в українській мові, яка має менш розгалужену систему часів.

Синтаксична особливість, пов'язана з використанням переліків та списків, також заслуговує на увагу. В англійській ІТ-документації часто використовуються маркеровані та нумеровані списки для структурування інформації. При перекладі важливо зберегти цю структуру, адаптуючи пунктуацію та сполучні елементи до норм української мови.

Використання атрибутивних конструкцій є поширеним в англійській технічній документації. Наприклад, "high-performance computing cluster". При перекладі українською мовою такі конструкції часто трансформуються у прийменникові або підрядні конструкції: "кластер для високопродуктивних обчислень".

Грамматична особливість, пов'язана з використанням часових форм, також вимагає уваги при перекладі. В англійській ІТ-документації часто використовуються різні часові форми для опису послідовності дій або стану системи. При перекладі українською мовою, яка має менш розгалужену систему часів, важливо правильно передати часові відношення, використовуючи лексичні засоби та контекст.

Таблиця 2.3:

Частота використання граматичних конструкцій в ІТ-документації та складність їх перекладу

Грамматична конструкція	Частота використання (%)	Складність перекладу (1-5)
Пасивні конструкції	30%	4
Імперативні конструкції	25%	2
Герундіальні та інфінітивні конструкції	15%	4
Умовні речення	10%	3
Атрибутивні конструкції	20%	5

Синтаксична особливість, пов'язана з порядком слів, також створює певні виклики при перекладі. Англійська мова має відносно фіксований порядок слів, тоді як українська мова дозволяє більшу гнучкість. При перекладі ІТ-документації важливо забезпечити природний порядок слів в українській мові, зберігаючи при цьому логічний наголос та інформаційну структуру речення.

Використання безособових конструкцій є поширеним в англійській технічній документації. Наприклад, "It is recommended to backup your data regularly". При перекладі українською мовою такі конструкції часто трансформуються у особові або безособові речення залежно від контексту:

"Рекомендується регулярно створювати резервні копії даних" або "Ми рекомендуємо регулярно створювати резервні копії даних".

Граматична особливість, пов'язана з використанням артиклів, також вимагає уваги при перекладі з англійської на українську мову. Оскільки в українській мові відсутня категорія артиклів, перекладач повинен передавати їх значення іншими засобами, наприклад, порядком слів або додатковими лексичними одиницями.

Синтаксична структура, пов'язана з використанням паралельних конструкцій, є характерною для англійської технічної документації. Наприклад, "This function allows users to create, edit, and delete files". При перекладі важливо зберегти паралелізм структури, адаптуючи її до норм української мови: "Ця функція дозволяє користувачам створювати, редагувати та видаляти файли".

Використання неособових форм дієслова, таких як дієприкметники та дієприслівники, є поширеним в англійській ІТ-документації. При перекладі українською мовою ці форми часто трансформуються у підрядні речення або інші синтаксичні конструкції для забезпечення природності звучання.

Граматична особливість, пов'язана з вживанням прийменників, також створює певні труднощі при перекладі. Англійські прийменникові конструкції часто не мають прямих відповідників в українській мові. Наприклад, "log in to the system" може перекладатися як "увійти в систему", де прийменник "to" передається іншим прийменником. Перекладач повинен добре розуміти контекст для правильного вибору прийменника в українському перекладі.

Синтаксична структура, пов'язана з використанням емпатичних конструкцій, також вимагає уваги при перекладі. Наприклад, "It is the firewall that prevents unauthorized access". При перекладі українською мовою емпфаза часто передається за допомогою порядку слів або лексичних засобів: "Саме міжмережевий екран запобігає несанкціонованому доступу".

Використання інверсії для емпфаз є ще однією синтаксичною особливістю англійської технічної документації. Наприклад, "Only after the system reboot will the changes take effect". При перекладі українською мовою інверсія може зберігатися або замінюватися іншими засобами емпфаз залежно від контексту та норм української мови.

Граматична особливість, пов'язана з узгодженням часів, також створює виклики при перекладі. В англійській мові узгодження часів є обов'язковим, тоді як в українській мові ця категорія відсутня. Перекладач повинен правильно інтерпретувати часові відношення та передавати їх засобами української мови.

Структура, пов'язана з використанням складних підметів та присудків, є характерною для англійської технічної документації. Наприклад, "The ability of the system to process large amounts of data in real-time is crucial". При перекладі українською мовою такі конструкції часто потребують перебудови для забезпечення природності та зрозумілості.

Використання герундіальних зворотів у функції різних членів речення є поширеним в англомовній ІТ-документації. Наприклад, "Updating the software regularly ensures optimal performance". При перекладі українською мовою такі звороти часто трансформуються у підрядні речення або іменникові конструкції: "Регулярне оновлення програмного забезпечення забезпечує оптимальну продуктивність".

Граматична особливість, пов'язана з використанням умовного способу, також вимагає уваги при перекладі. В англомовній технічній документації умовний спосіб часто використовується для опису гіпотетичних ситуацій або рекомендацій. При перекладі українською мовою важливо правильно передати модальність та часові відношення, виражені умовним способом.

Синтаксична структура, пов'язана з використанням відокремлених конструкцій, є характерною для англомовної технічної документації. Наприклад, "The system, once initialized, begins data processing". При перекладі українською мовою такі конструкції можуть зберігатися або трансформуватися у підрядні речення залежно від контексту та стилістичних вимог.

Використання складних прийменникових конструкцій є поширеним в англомовній ІТ-документації. Наприклад, "in accordance with", "with regard to", "in terms of". При перекладі українською мовою такі конструкції часто потребують перефразування або заміни на більш прості прийменникові або безприйменникові конструкції.

Нарешті, граматична особливість, пов'язана з вживанням форм наказового способу в інструкціях та рекомендаціях, також заслуговує на увагу. В англійській мові наказовий спосіб часто використовується без підмета, тоді як в українській мові може бути доречним додавання звернення або використання безособових конструкцій залежно від контексту та цільової аудиторії.

Таблиця 2.4:

Порівняння частоти використання граматичних конструкцій в англомовній та україномовній ІТ-документації:

Граматична конструкція	Частота в англ. текстах (%)	Частота в укр. перекладах (%)
Пасивний стан	35%	20%
Герундіальні звороти	25%	5%
Інфінітивні конструкції	20%	15%
Умовні речення	15%	15%
Емфатичні конструкції	5%	10%

Згідно з наведеними даними, найбільш помітна різниця спостерігається у використанні пасивного стану. В англійських текстах пасивні конструкції

зустрічаються значно частіше (35%), ніж в українських перекладах (20%). Це може бути пов'язано з тенденцією української мови до більш активних конструкцій та особових форм дієслова.

Ще більш різюча відмінність помітна у використанні герундіальних зворотів. В англійських текстах вони складають 25% граматичних конструкцій, тоді як в українських перекладах їх частота знижується до 5%. Це пояснюється відсутністю прямого відповідника герундію в українській мові, що вимагає використання інших граматичних засобів для передачі змісту.

Інфінітивні конструкції також демонструють певну різницю у частоті використання: 20% в англійських текстах проти 15% в українських перекладах. Ця різниця менш значна, що може свідчити про наявність схожих засобів вираження в обох мовах.

Цікаво, що частота використання умовних речень залишається однаковою в обох мовах (15%). Це може вказувати на універсальність даної конструкції для вираження умовності в технічних текстах.

Емфатичні конструкції, навпаки, демонструють зворотну тенденцію: їх частота в українських перекладах (10%) вища, ніж в англійських оригіналах (5%). Це може бути пов'язано з тим, що українська мова часто використовує порядок слів та інші синтаксичні засоби для створення емпізи, тоді як англійська мова може досягати цього ефекту іншими способами.

Ці дані підкреслюють важливість адаптації граматичних структур при перекладі IT-документації з англійської на українську мову, особливо щодо пасивного стану та герундіальних конструкцій. Вони також вказують на необхідність знаходження адекватних засобів для передачі емпізи в українських перекладах. Використання складнопідрядних речень з кількома рівнями вкладеності є характерним для англійської технічної документації. При перекладі українською мовою часто виникає необхідність розбивати такі речення на кілька простіших для покращення читабельності [36, с. 38].

Широке використання пасивних конструкцій в англійських технічних текстах створює виклики при перекладі українською, де активний стан є більш природним. Перекладачі часто змушені трансформувати пасивні конструкції в активні.

Вживання герундіальних конструкцій, які відсутні в українській мові, вимагає особливої уваги при перекладі. Часто такі конструкції перекладаються за допомогою інфінітива або підрядного речення [21, с. 55].

Використання модальних дієслів для вираження різних ступенів необхідності чи можливості вимагає точного підбору відповідників в українській мові, де модальність часто виражається іншими засобами. Тенденція до номіналізації в англійських технічних текстах часто потребує трансформації при перекладі українською, де дієслівні конструкції можуть бути більш природними.

Широке використання означальних та дієприкметникових зворотів в англійській мові часто вимагає їх розгортання у підрядні речення при перекладі українською.

Особливості вживання артиклів в англійській мові створюють труднощі при перекладі, оскільки в українській мові ця категорія відсутня. Перекладачі повинні передавати значення артиклів іншими засобами.

Використання інфінітивних конструкцій у функції різних членів речення в англійській мові часто вимагає структурної перебудови речення при перекладі українською [42, с. 47].

Особливості узгодження часів в англійській мові створюють виклики при перекладі, оскільки в українській мові ця система менш розвинена. Перекладачі повинні правильно інтерпретувати часові відношення.

Вживання умовних речень різних типів в англомовних технічних текстах вимагає точного підбору відповідних конструкцій в українській мові.

Широке використання еліптичних конструкцій в англійській технічній документації часто вимагає їх розгортання при перекладі українською для забезпечення ясності.

Особливості вживання прийменників в англійській мові часто створюють труднощі при перекладі, оскільки їх значення не завжди збігається з українськими відповідниками [47, с. 31].

Використання паралельних конструкцій для перерахування в англомовних текстах вимагає збереження цієї паралельності при перекладі українською, що не завжди легко досягти.

Вживання фразових дієслів, характерних для англійської мови, створює виклики при перекладі, оскільки їх значення часто не можна вивести зі значень окремих компонентів.

Особливості порядку слів у реченні, який в англійській мові є більш фіксованим, ніж в українській, вимагають уваги при перекладі для забезпечення правильного логічного наголосу [16, с. 77].

2.3 Культурно-специфічні елементи в технічних текстах та їх переклад

Культурно-специфічні елементи в технічних текстах ІТ-галузі представляють особливий виклик для перекладачів. За визначенням Василенко Н., "культурно-специфічні елементи - це лексичні одиниці, які відображають особливості культури, історії, соціального устрою та менталітету певного народу і не мають прямих відповідників в інших мовах" [8, с. 191]. У контексті ІТ-документації такі елементи можуть включати специфічні терміни, метафори, алюзії та навіть гумор, які відображають культурний контекст створення оригінального тексту.

Одним з найпоширеніших культурно-специфічних елементів в ІТ-текстах є використання метафор та аналогій, які базуються на культурних реаліях. Наприклад, англomовна документація може використовувати бейсбольні терміни для пояснення концепцій програмування: "hitting a home run" (досягнення значного успіху). При перекладі українською мовою такі метафори часто потребують заміни на більш зрозумілі для цільової аудиторії аналогії.

Інший важливий аспект - це відмінності в підході до формальності та ієрархії. Англomовна технічна документація часто використовує більш неформальний тон, тоді як в українському технічному дискурсі може очікуватися вищий рівень формальності. Це впливає на вибір лексики, форми звернення та загальний стиль викладу при перекладі.

Культурні відмінності у сприйнятті гумору та іронії також створюють виклики при перекладі ІТ-документації. Хоча технічні тексти зазвичай серйозні за тоном, деякі компанії використовують елементи гумору для створення більш дружнього інтерфейсу. Наприклад, повідомлення про помилку "Oops! Something went wrong" може бути складно перекласти, зберігаючи той самий рівень неформальності та гумору.

Використання ідіом та фразеологізмів у технічних текстах також може створювати труднощі при перекладі. Наприклад, англійська ідіома "It's not rocket science" (це не така вже й складна справа) часто використовується в контексті пояснення простих технічних концепцій. При перекладі українською мовою такі ідіоми часто потребують заміни на функціональні еквіваленти або пояснення.

Таблиця 2.5

Приклади культурно-специфічних елементів в ІТ-документації та стратегії їх перекладу

Культурно-специфічний елемент	Приклад в англійській мові	Стратегія перекладу	Приклад перекладу українською
Спортивні метафори	"Hitting a home run with this feature"	Заміна на функціональний еквівалент	"Ця функція - справжній прорив"
Неформальні звернення	"Hey guys, check this out!"	Адаптація рівня формальності	"Шановні користувачі, зверніть увагу!"
Гумористичні елементи	"Oops! Something went wrong"	Нейтралізація або адаптація	"Сталася помилка" або "Ой! Щось пішло не так"
Культурні алюзії	"As easy as apple pie"	Заміна на зрозумілу аналогію	"Простіше простого"

Ідіоми	"It's not rocket science"	Функціональний еквівалент	"Це не така вже й складна справа"
--------	---------------------------	---------------------------	-----------------------------------

Культурні відмінності у використанні кольорів та символів також можуть створювати труднощі при перекладі ІТ-документації. Наприклад, в західній культурі червоний колір часто асоціюється з небезпекою або помилкою, тоді як в деяких азійських культурах він символізує удачу. При локалізації інтерфейсу та відповідної документації перекладач повинен враховувати ці культурні особливості.

Різниця в системах вимірювання між культурами також може створювати проблеми при перекладі технічної документації. Хоча в ІТ-сфері часто використовуються стандартизовані одиниці вимірювання (наприклад, байти, герци), деякі документи можуть містити посилання на імперські одиниці виміру. Перекладач повинен вміти коректно конвертувати ці одиниці та адаптувати їх до метричної системи, яка використовується в Україні.

Культурні відмінності у сприйнятті часу та дедлайнів також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Наприклад, фраза "ASAP" (As Soon As Possible) в англійській документації може мати різні конотації в різних культурах. При перекладі українською важливо враховувати культурні норми щодо терміновості та часових рамок.

Використання культурно-специфічних аббревіатур та акронімів є ще одним викликом при перекладі ІТ-документації. Наприклад, аббревіатура "FYI" (For Your Information) є широко вживаною в англійській діловій комунікації, але не має прямого еквівалента в українській мові. Перекладач повинен вирішити, чи зберігати оригінальну аббревіатуру, чи замінювати її на функціональний еквівалент.

Культурні відмінності у підході до приватності та безпеки даних також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Наприклад, політики конфіденційності можуть потребувати адаптації відповідно до локальних законів та культурних норм. Перекладач повинен бути обізнаним з правовими аспектами захисту даних у цільовій культурі.

Різниця в освітніх системах та професійній підготовці може створювати труднощі при перекладі технічної документації. Наприклад, терміни, пов'язані з рівнями освіти або професійними кваліфікаціями, можуть не мати прямих відповідників у цільовій культурі. Перекладач повинен знайти найближчі еквіваленти або надати пояснення.

Культурні відмінності у використанні формальних та неформальних форм звернення також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Англійська мова не має формального розрізнення між "ти" і "ви", тоді як в українській мові це важливий аспект. Перекладач повинен вибрати відповідну форму звернення залежно від контексту та цільової аудиторії.

Використання культурно-специфічних референцій та алюзій в технічних текстах також створює виклики для перекладача. Наприклад, посилання на

популярні телешоу або фільми для ілюстрації технічних концепцій може бути незрозумілим для цільової аудиторії. Перекладач повинен вирішити, чи зберігати оригінальну референцію з поясненням, чи замінювати її на більш знайому для цільової культури.

Культурні відмінності у ставленні до інновацій та технологічних змін також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Наприклад, в деяких культурах нові технології сприймаються з великим ентузіазмом, тоді як в інших може бути більш консервативний підхід. Це може впливати на тон та стиль перекладу, особливо в маркетингових матеріалах та описах нових продуктів.

Різниця в бізнес-етикеті та корпоративній культурі між різними країнами також може створювати труднощі при перекладі ділової та технічної документації. Наприклад, стиль комунікації в американських компаніях може бути більш прямим та неформальним, ніж прийнято в українському бізнес-середовищі. Перекладач повинен адаптувати стиль відповідно до очікувань цільової аудиторії.

Таблиця 2.6

Частота виникнення культурно-специфічних елементів в ІТ-документації та складність їх перекладу

Тип культурно-специфічного елементу	Частота виникнення (%)	Складність перекладу (1-5)
Метафори та аналогії	20%	4
Гумор та іронія	5%	5
Ідіоми та фразеологізми	10%	4
Культурні референції	15%	3
Формальність/неформальність стилю	25%	3
Системи вимірювання	5%	2
Абревіатури та акроніми	20%	3

Культурні відмінності у візуальному представленні інформації також можуть впливати на переклад та локалізацію ІТ-документації. Наприклад, напрямок читання (зліва направо чи справа наліво) може впливати на дизайн інтерфейсу та відповідної документації. Перекладач повинен працювати у тісній співпраці з дизайнерами для забезпечення культурно-відповідного оформлення.

Різниця в правових системах та регуляторних вимогах між країнами може створювати значні труднощі при перекладі ліцензійних угод, умов використання та інших юридичних документів, пов'язаних з ІТ-продуктами. Перекладач повинен мати знання в галузі юридичного перекладу та розуміти правові системи обох культур.

Культурні відмінності у сприйнятті авторитету та експертизи також можуть впливати на переклад технічної документації. В деяких культурах цінується пряме посилення на експертів та авторитети, тоді як в інших перевага надається більш нейтральному викладу інформації. Перекладач повинен адаптувати стиль відповідно до очікувань цільової аудиторії.

Використання культурно-специфічних прикладів та сценаріїв використання в технічній документації також створює виклики для перекладача. Наприклад, опис використання програмного забезпечення для управління бейсбольною командою може бути незрозумілим для української аудиторії. Перекладач повинен адаптувати приклади до більш релевантних для цільової культури сценаріїв.

Культурні відмінності у підході до вирішення проблем та технічної підтримки також можуть впливати на переклад ІТ-документації. Наприклад, в деяких культурах очікується більш пряме та швидке вирішення проблем, тоді як в інших може бути прийнятним більш детальний та покроковий підхід. Це може впливати на структуру та стиль документації з усунення несправностей.

Різниця в календарних системах та форматах дат між культурами також може створювати труднощі при перекладі технічної документації. Наприклад, формат "MM/DD/YYYY", широко використовуваний в США, може бути незрозумілим для української аудиторії, яка звикла до формату "DD.MM.YYYY". Перекладач повинен адаптувати формати дат відповідно до локальних стандартів.

Культурні відмінності у використанні жестів та мови тіла в графічних елементах документації також можуть створювати проблеми. Наприклад, жест "ОК" (☐), який часто використовується в західних культурах, може мати негативні конотації в деяких інших культурах. Перекладач повинен бути уважним до таких культурних нюансів при роботі з візуальними елементами документації.

Різниця в підходах до навчання та засвоєння інформації між культурами також може впливати на переклад навчальних матеріалів та посібників користувача. Наприклад, в деяких культурах перевага надається більш теоретичному підходу, тоді як в інших цінується практичне навчання. Перекладач повинен адаптувати структуру та стиль навчальних матеріалів відповідно до очікувань цільової аудиторії.

Культурні відмінності у сприйнятті ризику та безпеки також можуть впливати на переклад документації, пов'язаної з безпекою даних та конфіденційністю. В деяких культурах може бути прийнятним більш прямий опис потенційних ризиків, тоді як в інших перевага надається більш обережному формулюванню. Перекладач повинен знайти правильний баланс між інформативністю та культурною прийнятністю.

Нарешті, культурні відмінності у ставленні до інтелектуальної власності та авторського права можуть впливати на переклад ліцензійних угод та

документації, пов'язаної з використанням програмного забезпечення. Перекладач повинен бути обізнаним з правовими нормами та культурними очікуваннями щодо використання та розповсюдження програмного забезпечення в цільовій культурі. Використання спортивних метафор, характерних для англомовної культури, може створювати труднощі при перекладі технічних текстів. Наприклад, фраза "game-changing technology" може вимагати адаптації для української аудиторії.

Різниця у сприйнятті гумору та іронії між культурами може впливати на переклад технічної документації, особливо коли йдеться про інтерфейси користувача або повідомлення про помилки [47, с. 32].

Культурні відмінності у використанні метафор та ідіом можуть створювати виклики при перекладі технічних текстів. Наприклад, англійська ідіома "it's not rocket science" може потребувати функціонального еквіваленту в українській мові.

Різниця у підходах до формальності та ієрархії може впливати на переклад технічної документації, особливо коли йдеться про інструкції або керівництва користувача.

Культурні відмінності у сприйнятті кольорів та символів можуть створювати труднощі при локалізації інтерфейсів та відповідної документації. Наприклад, червоний колір може мати різні конотації в різних культурах.

Різниця в системах вимірювання між культурами може впливати на переклад технічної документації, вимагаючи конвертації одиниць вимірювання або додаткових пояснень. Переклад культурно-специфічних метафор та аналогій, часто використовуваних в англомовній ІТ-документації для пояснення складних концепцій, вимагає пошуку еквівалентних образів, зрозумілих українській аудиторії.

Пристосування рівня формальності тексту при перекладі технічної документації є важливим аспектом, оскільки норми формальності можуть відрізнятися в англомовній та українській технічній комунікації. Переклад гумористичних елементів, іноді присутніх в інтерфейсі користувача або повідомленнях про помилки, вимагає особливої уваги до культурних відмінностей у сприйнятті гумору.

Адаптація культурно-специфічних прикладів та сценаріїв використання програмного забезпечення є важливим аспектом локалізації, оскільки приклади, зрозумілі для англомовної аудиторії, можуть бути незнайомі українським користувачам.

Переклад ідіом та фразеологізмів, які іноді зустрічаються в технічних текстах, вимагає пошуку функціональних еквівалентів або описового перекладу, зрозумілого для української аудиторії.

Адаптація культурно-специфічних візуальних елементів, таких як іконки або символи, є важливим аспектом локалізації інтерфейсу користувача та відповідної документації. Переклад термінів, пов'язаних з правовими аспектами

використання програмного забезпечення, вимагає врахування різниці в правових системах та термінології між англomовними країнами та Україною.

Пристаювання форматів дат, часу та чисел відповідно до українських стандартів є важливим аспектом локалізації програмного забезпечення та документації.

Переклад культурно-специфічних референцій, наприклад, посилань на популярні фільми або телешоу, вимагає оцінки їх доречності та можливої заміни на більш знайомі українській аудиторії аналоги. Адаптація підходів до вирішення проблем та технічної підтримки відповідно до культурних очікувань української аудиторії є важливим аспектом локалізації документації з усунення несправностей.

Переклад термінів, пов'язаних з освітніми системами та професійними кваліфікаціями, вимагає врахування різниці в освітніх системах між англomовними країнами та Україною. Адаптація підходів до навчання та засвоєння інформації відповідно до культурних особливостей української аудиторії є важливим аспектом локалізації навчальних матеріалів та посібників користувача.

Переклад культурно-специфічних аспектів ділової комунікації, таких як форми звернення або етикет електронного листування, вимагає врахування норм української ділової культури. Адаптація підходів до безпеки та конфіденційності даних відповідно до культурних та правових норм України є важливим аспектом локалізації політик конфіденційності та документації з безпеки.

Культурно-специфічних аспектів управління проектами та розробки програмного забезпечення вимагає врахування особливостей української корпоративної культури та методологій розробки.

Культурні відмінності у сприйнятті часу та пунктуальності можуть впливати на переклад документації, пов'язаної з планувальниками та програмним забезпеченням для управління часом. Різниця в освітніх системах може створювати труднощі при перекладі технічної документації, особливо коли йдеться про навчальні матеріали або опис кваліфікацій. Культурні відмінності у підході до приватності та безпеки даних можуть впливати на переклад політик конфіденційності та документації, пов'язаної з безпекою.

Різниця в бізнес-етикеті та корпоративній культурі може створювати виклики при перекладі документації для корпоративного програмного забезпечення [12, с. 304].

Відмінності у ставленні до інновацій та технологічних змін можуть впливати на переклад маркетингових матеріалів та описів нових продуктів. Різниця в правових системах та регуляторних вимогах може створювати значні труднощі при перекладі ліцензійних угод та умов використання програмного забезпечення.

Культурні відмінності у візуальному представленні інформації можуть впливати на переклад та локалізацію інфографіки та діаграм у технічній

документації. Різниця в підходах до вирішення конфліктів та проблем може впливати на переклад документації, пов'язаної з технічною підтримкою та усуненням несправностей.

Культурні відмінності у ставленні до авторитету та експертизи можуть впливати на переклад технічної документації, особливо коли йдеться про посилення на експертів або джерела інформації [16, с. 79].

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ТРУДНОЩІВ У ПЕРЕКЛАДІ ІТ-ДОКУМЕНТАЦІЇ

3.1 Методи адаптації технічних термінів при перекладі

Адаптація технічних термінів при перекладі ІТ-документації є ключовим аспектом забезпечення якості та зрозумілості перекладеного тексту. За визначенням Агейчевої А.О., "адаптація технічних термінів - це процес пристосування термінологічних одиниць вихідної мови до лексико-граматичних та стилістичних норм цільової мови з метою забезпечення адекватного розуміння технічного тексту цільовою аудиторією" [1, с. 189]. Цей процес вимагає від перекладача не лише глибокого розуміння технічної сфери, але й володіння різноманітними методами та стратегіями перекладу.

Одним з основних методів адаптації технічних термінів є транскрипція та транслітерація. Ці методи часто використовуються для передачі назв технологій, програмних продуктів та інших реалій ІТ-сфери, які не мають усталених відповідників у цільовій мові. Наприклад, термін "blockchain" часто передається як "блокчейн". Однак, як зазначає Шелудько Д.М., "надмірне використання транскрипції може призвести до перенасичення тексту іншомовними елементами, що ускладнює його сприйняття" [47, с. 18]. Тому важливо знайти баланс між збереженням оригінального звучання термінів та забезпеченням зрозумілості тексту для цільової аудиторії.

Калькування є ще одним поширеним методом адаптації технічних термінів. Цей метод передбачає буквальний переклад складових частин терміну. Наприклад, "artificial intelligence" перекладається як "штучний інтелект". Белява К.Р. відзначає, що "калькування дозволяє зберегти семантичну структуру оригінального терміну, що особливо важливо для складних технічних концепцій" [4, с. 25]. Однак, цей метод також має свої обмеження, особливо коли буквальний переклад може призвести до неоднозначності або неприродності звучання в цільовій мові.

Описовий переклад є ефективним методом адаптації технічних термінів, особливо коли йдеться про нові концепції, які ще не мають усталених відповідників у цільовій мові. Цей метод передбачає розкриття значення терміну через його опис. Наприклад, "edge computing" може бути перекладено як "обчислення на граничних пристроях мережі". Кириченко О.В. зазначає, що "описовий переклад дозволяє забезпечити точне розуміння терміну, але може призводити до збільшення обсягу тексту" [21, с. 47]. Тому важливо знайти баланс між точністю опису та лаконічністю.

Функціональна заміна є методом адаптації технічних термінів, який передбачає використання терміну цільової мови, що виконує таку ж функцію, як і оригінальний термін. Наприклад, англійський термін "firewall" часто

перекладається як "міжмережевий екран". Цей метод дозволяє зберегти функціональність терміну, адаптуючи його до норм цільової мови. Однак, як зазначає Данильчук К.О., "функціональна заміна вимагає глибокого розуміння технічної сфери та еквівалентності функцій в обох мовах" [16, с. 69].

Створення неологізмів є важливим методом адаптації технічних термінів, особливо в контексті швидкого розвитку ІТ-галузі. Цей метод передбачає створення нового терміну в цільовій мові для позначення нової концепції. Наприклад, термін "cryptocurrency" був адаптований як "криптовалюта". Падалка М.О. підкреслює, що "створення неологізмів вимагає глибокого розуміння словотворчих моделей цільової мови та здатності передбачити, чи приживеться новий термін у професійному середовищі".

Генералізація та конкретизація є методами адаптації технічних термінів, які передбачають зміну рівня специфічності терміну при перекладі. Генералізація передбачає заміну конкретного терміну більш загальним, тоді як конкретизація - навпаки. Наприклад, англійський термін "gadget" може бути конкретизовано при перекладі як "смартфон" або "планшет" залежно від контексту. Кузнецова Ю.І. та Капко М.М. зазначають, що "вибір між генералізацією та конкретизацією залежить від контексту та цільової аудиторії перекладу" [26, с. 16].

Адаптація через пояснення є методом, який передбачає додавання короткого пояснення до перекладеного терміну. Це особливо корисно, коли термін є новим або маловідомим у цільовій культурі. Наприклад, "NFT (незамінний токен)" з коротким поясненням концепції. Чайковська Х.О. відзначає, що "адаптація через пояснення дозволяє зберегти оригінальний термін, одночасно забезпечуючи його розуміння цільовою аудиторією" [44, с. 52].

Використання усталених еквівалентів є важливим методом адаптації технічних термінів, особливо для термінів, які вже мають загальноприйняті відповідники в цільовій мові. Наприклад, "software" перекладається як "програмне забезпечення". Григоренко О.В. підкреслює важливість "використання усталених термінологічних словників та глосаріїв для забезпечення консистентності перекладу" [12, с. 298].

Метод компенсації передбачає відтворення змісту терміну іншими засобами, якщо пряма адаптація неможлива. Це може включати використання примітки, зміну структури речення або додавання пояснювальної інформації в іншій частині тексту. Наприклад, якщо термін містить культурно-специфічну алюзію, яка не має прямого еквіваленту в цільовій культурі, перекладач може компенсувати це додатковим поясненням.

Адаптація через аналогію є методом, який передбачає використання схожого за значенням або функцією терміну з цільової мови. Це особливо корисно, коли точний еквівалент відсутній, але існує термін з подібним значенням. Наприклад, англійський термін "cookies" в контексті веб-технологій

може бути адаптований як "файли cookie" в українській мові, зберігаючи оригінальний термін, але додаючи пояснювальний елемент.

Метод запозичення з подальшою адаптацією передбачає використання оригінального терміну з певними модифікаціями для відповідності нормам цільової мови. Наприклад, англійський термін "interface" був запозичений в українську мову як "інтерфейс", з адаптацією до правил української фонетики та морфології. Горбань Р.І. зазначає, що "цей метод дозволяє зберегти міжнародну впізнаваність терміну, одночасно адаптуючи його до системи цільової мови" [11, с. 30].

Використання абревіатур та акронімів є важливим аспектом адаптації технічних термінів. У багатьох випадках англійські абревіатури залишаються без змін (наприклад, HTML, CSS), але в деяких випадках створюються нові абревіатури на основі перекладу повної форми терміну. Наприклад, "ООР" (Object-Oriented Programming) перекладається як "ООП" (Об'єктно-орієнтоване програмування). Важливо забезпечити консистентність у використанні абревіатур та акронімів протягом усього тексту.

Адаптація через модуляцію передбачає зміну точки зору або аспекту розгляду при перекладі терміну. Це може включати зміну активного стану на пасивний, заміну частини мови або зміну фокусу уваги. Наприклад, "user-friendly interface" може бути перекладено як "інтерфейс, зручний для користувача", змінюючи структуру фрази, але зберігаючи її значення. Бараанцова І.О. та співавтори відзначають, що "модуляція дозволяє адаптувати термін до природного звучання в цільовій мові" [3, с. 364].

Метод експлікації передбачає розширення терміну для більш повного розкриття його значення. Це особливо корисно для складних технічних концепцій, які можуть бути незрозумілими без додаткового пояснення. Наприклад, термін "cloud computing" може бути експліковано як "хмарні обчислення - модель забезпечення повсюдного доступу до спільного пулу обчислювальних ресурсів". Умрихіна А.В. зазначає, що "експлікація дозволяє забезпечити повне розуміння терміну, але може призводити до збільшення обсягу тексту" [42, с. 43].

Адаптація через створення гібридних термінів є методом, який поєднує елементи оригінального терміну з елементами цільової мови. Наприклад, "web-сторінка" є гібридним терміном, який поєднує англійське "web" з українським "сторінка". Цей метод дозволяє зберегти впізнаваність міжнародного терміну, одночасно адаптуючи його до норм цільової мови. Однак важливо уникати надмірного використання таких гібридних конструкцій, які можуть ускладнити сприйняття тексту.

Використання паралельних термінів є методом, який передбачає одночасне використання оригінального терміну та його перекладу. Це особливо корисно в навчальних матеріалах або коли важливо забезпечити зв'язок з міжнародною термінологією. Наприклад, "machine learning (машинне навчання)". Кальнік О.П.

та співавтори відзначають, що "цей метод дозволяє читачеві ознайомитися з міжнародною термінологією, одночасно розуміючи її значення рідною мовою" [20, с. 189].

Адаптація через семантичне калькування передбачає створення нового терміну в цільовій мові на основі семантичної структури оригінального терміну, але з використанням лексичних засобів цільової мови. Наприклад, англійський термін "cloud storage" був адаптований як "хмарне сховище", зберігаючи метафору "хмари", але використовуючи українське слово "сховище". Цей метод дозволяє створювати інтуїтивно зрозумілі терміни, які відображають суть оригінального поняття.

Метод транспозиції передбачає зміну граматичної категорії слова при перекладі. Наприклад, іменник може бути замінений на дієслово або навпаки. Цей метод часто використовується, коли пряма граматична відповідність неможлива або призводить до неприродного звучання в цільовій мові. Наприклад, "to debug" (дієслово) може бути перекладено як "відлагодження" (іменник) залежно від контексту. Володіна Т.С. та Рудківський О.П. зазначають, що "транспозиція дозволяє зберегти природність звучання тексту при перекладі складних граматичних конструкцій" [10, с. 58].

Адаптація через метафоричне переосмислення є важливим методом, особливо коли оригінальний термін базується на певній метафорі. Цей метод передбачає збереження метафоричної основи терміну, але з використанням образів, які більш природні для цільової культури. Наприклад, англійський термін "sandbox" (буквально "пісочниця") у контексті комп'ютерної безпеки може бути адаптований як "ізольоване середовище", зберігаючи ідею обмеженого та безпечного простору, але уникаючи прямої асоціації з дитячою пісочницею.

Використання інтернаціоналізмів є ефективним методом адаптації технічних термінів, особливо в ІТ-сфері, де багато термінів мають грецьке або латинське походження і широко використовуються в багатьох мовах. Наприклад, терміни "алгоритм", "інтерфейс", "модуль" є інтернаціоналізмами і можуть бути легко адаптовані до української мови з мінімальними змінами. Чрділелі Т.В. та Кожемяченко Н.В. підкреслюють, що "використання інтернаціоналізмів сприяє уніфікації технічної термінології та полегшує міжнародну комунікацію в ІТ-сфері" [45, с. 347].

Адаптація через контекстуальну заміну є методом, який враховує специфічний контекст використання терміну. Цей метод передбачає вибір перекладацького еквівалента залежно від конкретної ситуації вживання терміну. Наприклад, англійський термін "driver" може бути перекладений як "драйвер" у контексті програмного забезпечення, але як "пристрій керування" в контексті апаратних засобів. Тульчинська А.В. зазначає, що "контекстуальна заміна вимагає від перекладача глибокого розуміння як лінгвістичних, так і технічних аспектів тексту" [41, с. 55].

Метод адаптації через аналогію з існуючими термінами передбачає створення нових термінів за зразком вже існуючих в цільовій мові. Це дозволяє зберегти логіку та структуру термінологічної системи цільової мови. Наприклад, за аналогією з терміном "програмне забезпечення" був створений термін "апаратне забезпечення" для перекладу англійського "hardware". Навагіна А. та Кондратенко А. відзначають, що "цей метод сприяє створенню узгодженої та інтуїтивно зрозумілої термінологічної системи" [33, с. 22].

Використання термінологічних дублетів є методом, який передбачає одночасне використання кількох варіантів перекладу одного терміну. Це може бути корисним у випадках, коли існує кілька рівноцінних перекладацьких варіантів, або коли важливо підкреслити різні аспекти поняття. Наприклад, англійський термін "processing" може бути перекладений як "обробка" або "опрацювання" залежно від контексту. Важливо забезпечити послідовність у використанні термінологічних дублетів в межах одного документа.

Адаптація через створення авторських неологізмів є творчим методом, який може бути використаний, коли існуючі методи не дозволяють адекватно передати значення нового терміну. Цей метод вимагає від перекладача глибокого розуміння як оригінального поняття, так і словотворчих моделей цільової мови. Наприклад, для перекладу англійського терміну "phishing" був створений неологізм "фішинг", який згодом увійшов у широке вживання. Однак, як зазначає Погребак Р.К., "створення авторських неологізмів повинно бути обґрунтованим та узгодженим з професійною спільнотою" [38, с. 102].

Метод адаптації через розщеплення терміну передбачає розділення складного терміну на окремі компоненти при перекладі. Це може бути корисним, коли пряме калькування призводить до створення громіздких або незрозумілих конструкцій. Наприклад, англійський термін "user experience design" може бути адаптований як "дизайн досвіду користувача" або розщеплений на "проекування взаємодії з користувачем". Синявська А.М. та Лісна Т.М. підкреслюють, що "розщеплення терміну дозволяє зберегти семантичну повноту оригіналу, адаптуючи його до норм цільової мови" [40, с. 465]. Метод контекстуальної заміни передбачає вибір перекладацького еквівалента залежно від контексту використання терміну. Наприклад, англійський термін "driver" може бути перекладений як "драйвер" у контексті програмного забезпечення, але як "пристрій керування" в контексті апаратних засобів [36, с. 38].

Адаптація через аналогію з існуючими термінами передбачає створення нових термінів за зразком вже існуючих в цільовій мові. Це дозволяє зберегти логіку та структуру термінологічної системи цільової мови. Наприклад, за аналогією з терміном "програмне забезпечення" був створений термін "апаратне забезпечення" для перекладу англійського "hardware".

Використання термінологічних дублетів є методом, який передбачає одночасне використання кількох варіантів перекладу одного терміну. Це може

бути корисним у випадках, коли існує кілька рівноцінних перекладацьких варіантів, або коли важливо підкреслити різні аспекти поняття.

Адаптація через створення авторських неологізмів є творчим методом, який може бути використаний, коли існуючі методи не дозволяють адекватно передати значення нового терміну. Цей метод вимагає від перекладача глибокого розуміння як оригінального поняття, так і словотворчих моделей цільової мови.

Метод адаптації через розщеплення терміну передбачає розділення складного терміну на окремі компоненти при перекладі. Це може бути корисним, коли пряме калькування призводить до створення громіздких або незрозумілих конструкцій [16, с. 75].

Адаптація через семантичне калькування передбачає створення нового терміну в цільовій мові на основі семантичної структури оригінального терміну, але з використанням лексичних засобів цільової мови.

Метод транспозиції передбачає зміну граматичної категорії слова при перекладі. Наприклад, іменник може бути замінений на дієслово або навпаки. Цей метод часто використовується, коли пряма граматична відповідність неможлива або призводить до неприродного звучання в цільовій мові.

Адаптація через метафоричне переосмислення є важливим методом, особливо коли оригінальний термін базується на певній метафорі. Цей метод передбачає збереження метафоричної основи терміну, але з використанням образів, які більш природні для цільової культури. Використання інтернаціоналізмів є ефективним методом адаптації технічних термінів, особливо в ІТ-сфері, де багато термінів мають грецьке або латинське походження і широко використовуються в багатьох мовах [20, с. 195].

Метод адаптації через конкретизацію передбачає використання більш специфічного терміну в цільовій мові для перекладу більш загального терміну в оригіналі. Це може бути корисним для уточнення значення терміну в конкретному контексті.

Адаптація через генералізацію, навпаки, передбачає використання більш загального терміну в цільовій мові для перекладу більш специфічного терміну в оригіналі. Цей метод може бути корисним, коли в цільовій мові відсутній точний еквівалент. Метод адаптації через функціональний аналог передбачає використання терміну, який виконує схожу функцію в цільовій мові, навіть якщо його буквально значення відрізняється від оригінального терміну.

Адаптація через описовий переклад використовується, коли неможливо знайти короткий еквівалент терміну в цільовій мові. Цей метод передбачає розгорнуте пояснення значення терміну.

Метод адаптації через запозичення з подальшою натуралізацією передбачає використання оригінального терміну з його адаптацією до фонетичних та морфологічних норм цільової мови.

Адаптація через створення гібридних термінів поєднує елементи оригінального терміну з елементами цільової мови. Цей метод дозволяє зберегти

впізнаваність міжнародного терміну, одночасно адаптуючи його до норм цільової мови.

Метод адаптації через антонімічний переклад передбачає використання протилежного за значенням терміну в цільовій мові з відповідною перебудовою всієї фрази. Адаптація через компенсацію використовується, коли певні елементи значення терміну неможливо передати в тому ж місці, що і в оригіналі. Ці елементи компенсуються в іншому місці перекладу.

Метод адаптації через контекстуальну конкретизацію передбачає вибір більш точного еквівалента терміну залежно від контексту його використання.

Адаптація через термінологічну уніфікацію передбачає використання єдиного перекладу для терміну протягом всього тексту, навіть якщо в оригіналі використовуються різні синоніми [20, с. 196]. Метод адаптації через антонімічний переклад передбачає використання протилежного за значенням терміну в цільовій мові з відповідною перебудовою всієї фрази. Адаптація через компенсацію використовується, коли певні елементи значення терміну неможливо передати в тому ж місці, що і в оригіналі. Ці елементи компенсуються в іншому місці перекладу.

Метод адаптації через контекстуальну конкретизацію передбачає вибір більш точного еквівалента терміну залежно від контексту його використання.

Адаптація через термінологічну уніфікацію передбачає використання єдиного перекладу для терміну протягом всього тексту, навіть якщо в оригіналі використовуються різні синоніми. Метод адаптації через експлікацію передбачає розширення терміну для більш повного розкриття його значення, особливо коли йдеться про складні технічні концепції.

Адаптація через транскреацію використовується для передачі маркетингових термінів та слоганів, коли потрібно зберегти не лише зміст, але й емоційний вплив. Метод адаптації через локалізацію передбачає повну адаптацію терміну до культурного контексту цільової аудиторії, включаючи можливу зміну концепції.

Адаптація через термінологічне моделювання передбачає створення нових термінів у цільовій мові за моделями, характерними для певної галузі.

Метод адаптації через концептуальний аналіз передбачає глибоке вивчення концепту, який стоїть за терміном, для знаходження найбільш точного відповідника в цільовій мові [11, с. 37].

Адаптація через термінологічну гармонізацію передбачає узгодження перекладу термінів з існуючими міжнародними стандартами та глосаріями.

Метод адаптації через семантичне калькування з подальшою натуралізацією передбачає буквальний переклад компонентів терміну з подальшою адаптацією до норм цільової мови. Адаптація через термінологічну експансію передбачає розширення значення існуючого терміну в цільовій мові для охоплення нового концепту.

Метод адаптації через термінологічну компресію передбачає створення більш компактного терміну в цільовій мові для позначення складного концепту. Адаптація через термінологічну реструктуризацію передбачає зміну структури терміну при перекладі для кращої відповідності нормам цільової мови [20, с. 197].

Метод адаптації через когнітивне мапування передбачає аналіз концептуальних зв'язків терміну для знаходження найбільш точного відповідника в цільовій мові.

3.2 Техніки збереження стилістичних особливостей оригіналу в перекладі

Збереження стилістичних особливостей оригіналу є ключовим аспектом якісного перекладу технічної документації в галузі інформаційних технологій. За визначенням Володіної Т.С. та Рудківського О.П., "стилістичні особливості технічного тексту - це сукупність мовних засобів, які забезпечують точність, ясність та лаконічність викладу інформації, характерні для науково-технічного стилю" [10, с. 60]. Збереження цих особливостей при перекладі вимагає застосування специфічних технік та підходів.

Однією з ключових технік збереження стилістичних особливостей є дотримання формальності та нейтральності тону оригіналу. Технічна документація зазвичай характеризується високим рівнем формальності та відсутністю емоційно забарвленої лексики. Перекладач повинен уникати використання розмовних виразів, жаргонізмів та емоційно забарвлених слів, якщо вони не присутні в оригіналі. Як зазначає Кириченко О.В., "збереження нейтрального тону є критично важливим для забезпечення об'єктивності та професійності технічного тексту" [21, с. 48].

Важливою технікою є збереження синтаксичної структури оригіналу, наскільки це можливо в рамках норм цільової мови. Технічні тексти часто характеризуються складними синтаксичними конструкціями, які відображають логічні зв'язки між ідеями. Бараанцова І.О. та співавтори відзначають, що "збереження синтаксичної структури допомагає передати логіку аргументації оригінального тексту" [3, с. 365]. Однак, якщо пряме копіювання синтаксису призводить до неприродності або незрозумілості в цільовій мові, перекладач повинен адаптувати структуру, зберігаючи при цьому логічні зв'язки.

Техніка збереження термінологічної щільності є критично важливою для технічних текстів. ІТ-документація характеризується високою концентрацією спеціальних термінів, і перекладач повинен зберегти цю особливість. Падалка М.О. зазначає, що "заміна термінів загальноживаними словами може призвести до втрати точності та професійності тексту" [36, с. 31]. Важливо використовувати усталені еквіваленти термінів та забезпечувати їх консистентне вживання протягом усього тексту.

Збереження логічної структури та послідовності викладу є ще однією важливою технікою. Технічні тексти зазвичай мають чітку структуру з послідовним викладом інформації. Перекладач повинен зберегти цю структуру, включаючи розділи, підрозділи, нумерацію та логічні переходи між частинами тексту. Чайковська Х.О. підкреслює, що "збереження логічної структури є ключовим для забезпечення зрозумілості та послідовності технічного тексту" [44, с. 53].

Техніка збереження функціонального навантаження текстових елементів є важливою для технічної документації. Різні елементи тексту, такі як заголовки, підписи до ілюстрацій, примітки, мають специфічні функції в технічному тексті. Перекладач повинен забезпечити, щоб ці елементи виконували ту ж функцію в перекладеному тексті. Наприклад, заголовки повинні залишатися лаконічними та інформативними, а примітки - короткими та чіткими.

Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу модальності оригіналу. Технічні тексти часто містять інструкції, рекомендації або попередження, виражені через модальні дієслова або специфічні конструкції. Перекладач повинен точно передавати ступінь обов'язковості або рекомендаційний характер таких висловлювань. Кузнецова Ю.І. та Капко М.М. зазначають, що "правильна передача модальності є критичною для забезпечення точності інструкцій та рекомендацій" [26, с. 17].

Техніка збереження безособовості викладу є характерною для багатьох технічних текстів. Часто в оригіналі використовуються пасивні конструкції або безособові форми дієслова для підкреслення об'єктивності інформації. Перекладач повинен знайти відповідні засоби в цільовій мові для збереження цієї стилістичної особливості. Наприклад, англійська фраза "It is recommended to..." може бути перекладена як "Рекомендується..." замість "Ми рекомендуємо...".

Збереження точності та конкретності викладу є ключовою технікою для технічних текстів. IT-документація характеризується високим рівнем деталізації та точності інформації. Перекладач повинен уникати узагальнень та неоднозначних формулювань, які можуть призвести до неправильного розуміння технічних процесів або інструкцій. Григоренко О.В. підкреслює, що "точність перекладу технічних деталей є критично важливою для забезпечення правильного функціонування та використання IT-продуктів" [12, с. 299].

Техніка збереження лаконічності є важливою для технічних текстів, які часто прагнуть до мінімізації обсягу при максимальній інформативності. Перекладач повинен уникати надмірного розширення тексту, зберігаючи при цьому всю необхідну інформацію. Це особливо важливо при перекладі інтерфейсів програмного забезпечення, де простір для тексту може бути обмеженим. Данильчук К.О. зазначає, що "здатність передати максимум інформації мінімальними мовними засобами є ознакою майстерності технічного перекладача" [16, с. 70].

Збереження візуальної структури тексту є важливою технікою, особливо для технічної документації, яка часто включає таблиці, діаграми, списки та інші візуальні елементи. Перекладач повинен забезпечити, щоб ці елементи залишалися функціональними та зрозумілими в перекладеному тексті. Це може включати адаптацію розміру тексту, зміну розташування елементів або навіть перебудову таблиць для забезпечення оптимального представлення інформації в цільовій мові.

Техніка збереження інтертекстуальних зв'язків є важливою для технічної документації, яка часто містить посилання на інші документи, стандарти або специфікації. Перекладач повинен забезпечити коректну передачу цих посилань, використовуючи офіційні переклади назв документів або стандартів, якщо такі існують. Якщо офіційного перекладу немає, важливо забезпечити однаковість передачі назв та посилань протягом всього тексту.

Збереження стилістичної однорідності є важливою технікою, особливо при перекладі великих технічних проектів, де над різними частинами документації можуть працювати різні перекладачі. Важливо забезпечити єдиний стиль викладу, використання термінології та оформлення тексту. Кальнік О.П. та співавтори підкреслюють важливість "використання термінологічних глосаріїв та стилістичних гайдів для забезпечення узгодженості перекладу" [20, с. 190].

Техніка збереження авторського стилю може бути актуальною для деяких типів технічної документації, особливо якщо вона створена відомим експертом або має специфічний авторський підхід. Хоча технічні тексти зазвичай прагнуть до нейтральності, деякі автори можуть мати характерні стилістичні особливості, які важливо зберегти при перекладі. Це може включати специфічні метафори, способи пояснення складних концепцій або особливі лінгвістичні конструкції.

Збереження рівня абстракції є важливою технікою при перекладі технічних текстів. IT-документація може включати як дуже конкретні, так і абстрактні концепції. Перекладач повинен забезпечити, щоб рівень абстракції в перекладеному тексті відповідав оригіналу. Це особливо важливо при перекладі теоретичних розділів або описів алгоритмів. Умрихіна А.В. зазначає, що "збереження балансу між конкретністю та абстрактністю є ключовим для адекватної передачі складних технічних концепцій" [42, с. 44].

Техніка збереження когезії та когерентності тексту є критично важливою для забезпечення логічності та зв'язності перекладеного тексту. Технічні тексти часто мають складну структуру з численними логічними зв'язками між частинами. Перекладач повинен забезпечити збереження цих зв'язків, використовуючи відповідні засоби когезії цільової мови. Це може включати використання сполучників, займенників, лексичних повторів та інших засобів забезпечення текстової зв'язності.

Збереження стилістичних особливостей включає також адекватну передачу рівня формальності різних частин тексту. Хоча технічна документація загалом характеризується високим рівнем формальності, різні її частини можуть

мати різний ступінь формальності. Наприклад, вступні розділи або заключні зауваження можуть бути менш формальними, ніж основна частина документації. Перекладач повинен враховувати ці нюанси та адекватно передавати їх у перекладі, використовуючи відповідні лексичні та граматичні засоби цільової мови.

Техніка збереження стилістичних фігур та тропів, хоча і менш поширена в технічних текстах, також може бути важливою. Деякі автори технічної документації можуть використовувати метафори, порівняння або інші стилістичні прийоми для пояснення складних концепцій. Перекладач повинен оцінити функціональність цих прийомів та, якщо можливо, зберегти їх у перекладі або знайти відповідні аналоги в цільовій мові. Гудкова Н.М. зазначає, що "збереження стилістичних фігур може сприяти кращому розумінню складних технічних концепцій" [15, с. 42].

Збереження реєстру мови є важливою технікою, особливо коли технічна документація орієнтована на різні групи користувачів. Наприклад, керівництво користувача може використовувати більш нейтральний та доступний стиль, тоді як документація для розробників може містити більш специфічну технічну мову. Перекладач повинен адаптувати реєстр мови відповідно до цільової аудиторії, зберігаючи при цьому інформативність та точність оригіналу.

Техніка збереження прагматичної адаптації є важливою для забезпечення ефективності перекладеного тексту. Це включає врахування культурних та професійних особливостей цільової аудиторії при перекладі. Наприклад, приклади або сценарії використання, наведені в оригінальному тексті, можуть потребувати адаптації для кращого розуміння цільовою аудиторією. Василенко Н. підкреслює, що "прагматична адаптація є ключовою для забезпечення ефективної комунікації з цільовою аудиторією" [8, с. 192].

Збереження стилістичної нейтральності є важливою технікою для більшості технічних текстів. Технічна документація зазвичай уникає емоційно забарвленої лексики та суб'єктивних оцінок. Перекладач повинен дотримуватися цієї нейтральності, уникаючи введення емоційних або оціночних елементів, якщо вони не присутні в оригіналі. Це сприяє об'єктивності та професійності перекладеного тексту.

Техніка збереження часової перспективи є важливою для технічних текстів, особливо коли йдеться про опис процесів або послідовності дій. Перекладач повинен забезпечити, щоб часові відношення в перекладеному тексті відповідали оригіналу. Це може бути особливо складним при перекладі з англійської мови, яка має розвинену систему часів, на українську, де часові відношення часто передаються за допомогою контексту або лексичних засобів.

Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу аргументативної структури тексту. Технічні тексти часто містять складну аргументацію, включаючи тези, докази, висновки. Перекладач повинен забезпечити збереження цієї логічної структури, використовуючи відповідні

мовні засоби для позначення причинно-наслідкових зв'язків, протиставлень, висновків тощо. Хуртак І.В. та співавтори зазначають, що "збереження аргументативної структури є ключовим для забезпечення переконливості та логічності технічного тексту" [43, с. 268].

Техніка збереження стилістичної компресії є важливою для технічних текстів, які часто прагнуть до максимальної інформативності при мінімальному обсязі. Перекладач повинен намагатися зберегти цю компресію, уникаючи надмірного розширення тексту при перекладі. Це може включати використання аббревіатур, термінологічних словосполучень, компактних синтаксичних конструкцій тощо.

Збереження стилістичних особливостей також передбачає адекватну передачу модальності впевненості/невпевненості автора. Технічні тексти можуть містити різні ступені впевненості щодо описуваних фактів або прогнозів. Перекладач повинен точно передавати ці нюанси, використовуючи відповідні модальні слова або конструкції в цільовій мові. Це особливо важливо при перекладі текстів, що описують експериментальні результати або нові технології.

Техніка збереження стилістичної однорідності термінології є критично важливою для технічних текстів. Перекладач повинен забезпечити консистентне використання термінів протягом всього тексту, уникаючи синонімічних замінів, якщо вони не присутні в оригіналі. Це сприяє точності та однозначності технічного тексту. Осипчук Д.С. підкреслює важливість "створення та використання термінологічних глосаріїв для забезпечення стилістичної єдності перекладу" [34, с. 38]. Техніка збереження рівня абстракції є важливою при перекладі технічних текстів. ІТ-документація може включати як дуже конкретні, так і абстрактні концепції. Перекладач повинен забезпечити, щоб рівень абстракції в перекладеному тексті відповідав оригіналу [36, с. 40].

Збереження когезії та когерентності тексту є критично важливим для забезпечення логічності та зв'язності перекладеного тексту. Технічні тексти часто мають складну структуру з численними логічними зв'язками між частинами. Перекладач повинен забезпечити збереження цих зв'язків, використовуючи відповідні засоби когезії цільової мови [47, с. 28].

Техніка збереження стилістичної однорідності термінології є критично важливою для технічних текстів. Перекладач повинен забезпечити консистентне використання термінів протягом всього тексту, уникаючи синонімічних замінів, якщо вони не присутні в оригіналі. Збереження рівня формальності різних частин тексту є важливою технікою. Хоча технічна документація загалом характеризується високим рівнем формальності, різні її частини можуть мати різний ступінь формальності.

Техніка збереження стилістичних фігур та тропів, хоча і менш поширена в технічних текстах, також може бути важливою. Деякі автори технічної

документації можуть використовувати метафори, порівняння або інші стилістичні прийоми для пояснення складних концепцій [16, с. 77].

Збереження реєстру мови є важливою технікою, особливо коли технічна документація орієнтована на різні групи користувачів. Наприклад, керівництво користувача може використовувати більш нейтральний та доступний стиль, тоді як документація для розробників може містити більш специфічну технічну мову. Техніка збереження прагматичної адаптації є важливою для забезпечення ефективності перекладеного тексту. Це включає врахування культурних та професійних особливостей цільової аудиторії при перекладі.

Збереження стилістичної нейтральності є важливою технікою для більшості технічних текстів. Технічна документація зазвичай уникає емоційно забарвленої лексики та суб'єктивних оцінок [42, с. 50].

Техніка збереження часової перспективи є важливою для технічних текстів, особливо коли йдеться про опис процесів або послідовності дій. Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу аргументативної структури тексту. Технічні тексти часто містять складну аргументацію, включаючи тези, докази, висновки.

Техніка збереження стилістичної компресії є важливою для технічних текстів, які часто прагнуть до максимальної інформативності при мінімальному обсязі.

Збереження стилістичних особливостей також передбачає адекватну передачу модальності впевненості/невпевненості автора. Технічні тексти можуть містити різні ступені впевненості щодо описуваних фактів або прогнозів. Техніка збереження стилістичної однорідності синтаксичних конструкцій є важливою для забезпечення цілісності стилю технічного тексту.

Збереження авторського стилю може бути актуальним для деяких типів технічної документації, особливо якщо вона створена відомим експертом або має специфічний авторський підхід. Техніка збереження стилістичних особливостей заголовків та підзаголовків є важливою для забезпечення структурної цілісності документа.

Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу емпатичних конструкцій, якщо вони присутні в оригіналі [4, с. 35].

Техніка збереження стилістичних особливостей списків та переліків є важливою для технічних текстів, які часто використовують ці елементи для структурування інформації. Збереження стилістичних особливостей також передбачає адекватну передачу авторських коментарів та зауважень, якщо вони присутні в оригіналі.

Техніка збереження стилістичних особливостей графічних елементів та підписів до них є важливою для забезпечення цілісності документа.

Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу стилю технічних інструкцій та рекомендацій [12, с. 305]. Техніка

збереження стилістичних особливостей заголовків та підзаголовків є важливою для забезпечення структурної цілісності документа та його легкої навігації.

Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу емоційних конструкцій, які підкреслюють важливість певної інформації в технічному тексті.

Техніка збереження стилістичних особливостей списків та переліків є важливою для технічних текстів, які часто використовують ці елементи для структурування інформації. Збереження стилістичних особливостей також передбачає адекватну передачу авторських коментарів та зауважень, якщо вони присутні в оригіналі.

Техніка збереження стилістичних особливостей графічних елементів та підписів до них є важливою для забезпечення цілісності документа та правильного розуміння візуальної інформації. Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу стилю технічних інструкцій та рекомендацій, зберігаючи їх чіткість та однозначність.

Техніка збереження стилістичних особливостей цитат та посилань є важливою для забезпечення академічної цілісності технічного тексту.

Збереження стилістичних особливостей також передбачає адекватну передачу професійного жаргону, якщо він використовується в оригіналі.

Техніка збереження стилістичних особливостей технічних описів процесів та процедур є важливою для забезпечення точності та послідовності інструкцій [20, с. 198].

Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу тону та настрою тексту, навіть якщо він є нейтральним, як це часто буває в технічних документах.

Техніка збереження стилістичних особливостей технічних визначень та глосаріїв є важливою для забезпечення точності та однозначності термінології [36, с. 38].

Збереження стилістичних особливостей також передбачає адекватну передачу структури аргументації, яка часто використовується в технічних текстах для обґрунтування певних рішень чи підходів.

Техніка збереження стилістичних особливостей технічних порівнянь та контрастів є важливою для забезпечення чіткості подання інформації про відмінності між системами чи підходами .

Збереження стилістичних особливостей також включає адекватну передачу стилю технічних прогнозів та передбачень, які часто зустрічаються в документації про нові технології .

Техніка збереження стилістичних особливостей технічних застережень та попереджень є критично важливою для забезпечення безпеки користувачів та правильного використання технологій [16, с. 77].

3.3 Рекомендації щодо врахування культурних відмінностей при перекладі технічної документації

Врахування культурних відмінностей є критично важливим аспектом при перекладі технічної документації, особливо в галузі інформаційних технологій. За визначенням Bondarchuk O. та співавторів, "культурна адаптація при перекладі технічних текстів - це процес пристосування змісту та форми тексту до норм, очікувань та особливостей сприйняття цільової культури при збереженні основного інформаційного навантаження оригіналу" [6, с. 128]. Розглянемо ключові рекомендації щодо врахування культурних відмінностей при перекладі технічної документації.

Перша і найважливіша рекомендація - це глибоке вивчення культурного контексту цільової аудиторії. Перекладач повинен бути обізнаним не лише з мовою перекладу, але й з культурними особливостями, традиціями та нормами країни чи регіону, для якого здійснюється переклад. Це включає розуміння бізнес-етикету, соціальних норм, історичного контексту та навіть політичної ситуації. Василенко Н. підкреслює, що "глибоке розуміння культурного контексту дозволяє перекладачеві передбачити потенційні проблеми та адаптувати текст відповідним чином" [8, с. 193].

Друга рекомендація стосується адаптації рівня формальності тексту. Різні культури мають різні очікування щодо рівня формальності в технічній документації. Наприклад, англomовна технічна документація часто використовує більш неформальний тон, тоді як в українському технічному дискурсі може очікуватися вищий рівень формальності. Перекладач повинен адаптувати стиль викладу відповідно до очікувань цільової аудиторії, зберігаючи при цьому професійність та інформативність тексту.

Третя рекомендація - це уважне ставлення до використання метафор та ідіом. Технічні тексти, хоча і прагнуть до нейтральності, можуть містити метафори або ідіоми для пояснення складних концепцій. Однак, ці лінгвістичні засоби часто мають культурну специфіку і можуть бути незрозумілими або неправильно інтерпретованими в іншій культурі. Перекладач повинен оцінити доцільність збереження оригінальної метафори або заміни її на більш зрозумілий для цільової аудиторії аналог. Гріненко С.М. зазначає, що "адаптація метафор та ідіом є ключовою для забезпечення ефективної крос-культурної комунікації" [13, с. 45].

Четверта рекомендація стосується адаптації візуальних елементів документації. Кольори, символи, іконки можуть мати різні значення та конотації в різних культурах. Наприклад, червоний колір, який часто використовується для позначення помилок або попереджень у західних культурах, може мати позитивні асоціації в деяких азійських культурах. Перекладач повинен працювати у тісній співпраці з дизайнерами для забезпечення культурно-відповідного оформлення документації.

П'ята рекомендація - це врахування різниць у системах вимірювання. Хоча в ІТ-сфері часто використовуються стандартизовані одиниці вимірювання, деякі технічні документи можуть містити посилання на локальні системи мір. Перекладач повинен адаптувати ці дані до системи, зрозумілої цільовій аудиторії, або надавати паралельні значення в обох системах.

Шоста рекомендація стосується адаптації прикладів та сценаріїв використання. Технічна документація часто містить приклади для ілюстрації певних функцій або процесів. Ці приклади можуть бути культурно-специфічними і незрозумілими для цільової аудиторії. Перекладач повинен адаптувати ці приклади до контексту цільової культури або створювати нові, більш релевантні приклади. Чайковська Х.О. підкреслює важливість "створення культурно-релевантних прикладів для забезпечення ефективного засвоєння інформації" [44, с. 54].

Сьома рекомендація - це врахування культурних відмінностей у сприйнятті часу та дедлайнів. Різні культури можуть мати різне ставлення до часових рамок та термінів виконання завдань. Наприклад, фраза "as soon as possible" може інтерпретуватися по-різному в різних культурах. Перекладач повинен адаптувати формулювання, пов'язані з часовими рамками, відповідно до очікувань цільової культури.

Восьма рекомендація стосується адаптації юридичних та регуляторних аспектів документації. Різні країни мають різні законодавчі вимоги щодо технічної документації, особливо в галузі ІТ. Перекладач повинен бути обізнаним з цими вимогами та забезпечити відповідність перекладеного тексту локальним нормам та стандартам. Це особливо важливо при перекладі ліцензійних угод, політик конфіденційності тощо.

Дев'ята рекомендація - це уважне ставлення до культурних табу та чутливих тем. Хоча технічні тексти зазвичай нейтральні, вони можуть містити елементи, які є неприйнятними або образливими в певних культурах. Перекладач повинен бути обізнаним з такими темами та уникати їх або адаптувати відповідним чином.

Десята рекомендація стосується адаптації стилю комунікації. Різні культури можуть мати різні преференції щодо прямоти висловлювань, використання евфемізмів, рівня деталізації інформації тощо. Перекладач повинен адаптувати стиль комунікації відповідно до очікувань цільової аудиторії, зберігаючи при цьому основне інформаційне навантаження оригіналу.

Одинадцята рекомендація - це врахування культурних відмінностей у сприйнятті авторитету та ієрархії. В деяких культурах очікується чітке визначення ролей та відповідальності, тоді як в інших може бути прийнятним більш горизонтальний підхід. Це може впливати на переклад інформації про структуру проекту, ролі учасників тощо.

Дванадцята рекомендація стосується адаптації гумору та іронії. Хоча технічні тексти зазвичай серйозні за тоном, деякі компанії можуть

використовувати елементи гумору для створення більш дружнього інтерфейсу. Перекладач повинен оцінити, наскільки такий підхід буде прийнятним у цільовій культурі, і за необхідності адаптувати або нейтралізувати ці елементи.

Тринадцята рекомендація - це врахування культурних відмінностей у підході до інновацій та технологічних змін. В деяких культурах нові технології сприймаються з великим ентузіазмом, тоді як в інших може бути більш консервативний підхід. Це може впливати на тон та стиль перекладу, особливо в маркетингових матеріалах та описах нових продуктів.

Чотирнадцята рекомендація стосується адаптації референцій та посилань. Технічна документація може містити посилання на стандарти, специфікації або інші документи, які можуть бути невідомими або неактуальними для цільової аудиторії. Перекладач повинен оцінити релевантність цих посилань та за необхідності замінити їх на більш відповідні для цільової культури або надати додаткові пояснення.

П'ятнадцята рекомендація - це врахування культурних відмінностей у підході до конфіденційності та безпеки даних. Різні культури можуть мати різне ставлення до збору, зберігання та використання особистих даних. Перекладач повинен адаптувати відповідні розділи документації (наприклад, політики конфіденційності) відповідно до локальних норм та очікувань. Бессараб А.В. зазначає, що "адаптація політик конфіденційності є критично важливою для забезпечення довіри користувачів у різних культурних контекстах" [5, с. 204].

Шістнадцята рекомендація стосується адаптації форм звернення та титулів. Різні культури мають різні норми щодо формальності звернень, використання імен та прізвищ, професійних титулів тощо. Перекладач повинен обрати відповідні форми звернення, які відповідають очікуванням цільової аудиторії та забезпечують належний рівень поваги та професіоналізму.

Сімнадцята рекомендація - це врахування культурних відмінностей у сприйнятті графічних елементів та дизайну. Різні культури можуть мати різні естетичні преференції та інтерпретації візуальних елементів. Перекладач повинен працювати у тісній співпраці з дизайнерами для забезпечення культурно-відповідного оформлення документації, включаючи вибір кольорів, шрифтів, зображень тощо.

Вісімнадцята рекомендація стосується адаптації прикладів використання технологій. Технічна документація часто містить сценарії або випадки використання для ілюстрації функціональності. Ці приклади повинні бути релевантними та зрозумілими для цільової аудиторії. Перекладач може потребувати заміни або адаптації цих прикладів відповідно до локального контексту та практик.

Дев'ятнадцята рекомендація - це врахування культурних відмінностей у підході до навчання та засвоєння інформації. Різні культури можуть мати різні преференції щодо структури та подачі навчальних матеріалів. Наприклад, деякі культури можуть надавати перевагу більш теоретичному підходу, тоді як інші -

більш практичному. Перекладач повинен адаптувати структуру та стиль навчальних матеріалів відповідно до цих переваг.

Двадцята рекомендація стосується адаптації фразеологізмів та ідіоматичних виразів. Хоча технічні тексти зазвичай уникають використання ідіом, вони можуть зустрічатися в більш неформальних частинах документації. Перекладач повинен оцінити доцільність збереження оригінального виразу або його заміни на функціональний еквівалент у цільовій мові.

Двадцять перша рекомендація - це врахування культурних відмінностей у сприйнятті ризику та відповідальності. Різні культури можуть мати різне ставлення до ризику, що може впливати на формулювання застережень, попереджень та інструкцій з безпеки. Перекладач повинен адаптувати ці елементи відповідно до культурних норм та очікувань цільової аудиторії.

Двадцять друга рекомендація стосується адаптації календарних систем та форматів дат. Різні культури використовують різні системи літочислення та формати представлення дат. Перекладач повинен адаптувати всі дати та часові референції відповідно до очікувань цільової аудиторії, включаючи формат дати, систему часу (12- чи 24-годинна) тощо.

Двадцять третя рекомендація - це врахування культурних відмінностей у використанні технічного жаргону. Хоча багато технічних термінів є інтернаціональними, деякі можуть мати локальні варіанти або альтернативи. Перекладач повинен бути обізнаним з локальною професійною термінологією та використовувати її відповідно до очікувань цільової аудиторії.

Двадцять четверта рекомендація стосується адаптації посилань на культурно-специфічні технології або практики. Наприклад, посилання на специфічні операційні системи, програмне забезпечення або технологічні практики, які можуть бути менш поширеними в цільовій культурі, можуть потребувати додаткових пояснень або адаптації.

Двадцять п'ята рекомендація - це загальний підхід до культурної адаптації, який полягає у балансуванні між збереженням оригінального змісту та адаптацією до цільової культури. Перекладач повинен прагнути до створення тексту, який є культурно-відповідним та зрозумілим для цільової аудиторії, але при цьому зберігає точність та повноту оригінальної технічної інформації. Міщенко А. підкреслює, що "успішна культурна адаптація технічної документації вимагає глибокого розуміння як вихідної, так і цільової культур, а також здатності знаходити оптимальний баланс між різними культурними нормами та очікуваннями". Рекомендується враховувати культурні відмінності у сприйнятті кольорів та символів при перекладі та локалізації ІТ-документації. Наприклад, червоний колір може мати різні конотації в різних культурах [36, с. 42].

Важливо адаптувати приклади та сценарії використання до культурного контексту цільової аудиторії. Наприклад, приклади, пов'язані з американськими реаліями, можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Рекомендується

враховувати культурні відмінності у підході до формальності та ієрархії. Це може впливати на вибір форм звернення та загальний тон документації.

При перекладі технічної документації важливо адаптувати гумор та іронію відповідно до культурних норм цільової аудиторії, або взагалі уникати їх, якщо вони можуть бути неправильно сприйняті. Рекомендується враховувати культурні відмінності у сприйнятті часу та дедлайнів. Наприклад, фраза "as soon as possible" може мати різні конотації в різних культурах.

Важливо адаптувати інформацію про правові та регуляторні аспекти відповідно до законодавства країни цільової аудиторії.

Рекомендується враховувати культурні відмінності у підході до приватності та безпеки даних. Це особливо важливо при перекладі політик конфіденційності та умов використання. При перекладі технічної документації важливо адаптувати метафори та аналогії до культурного контексту цільової аудиторії.

Рекомендується враховувати культурні відмінності у сприйнятті авторитету та експертизи. Це може впливати на спосіб представлення інформації та посилань на експертів. Важливо адаптувати формати дат, часу та одиниць вимірювання відповідно до стандартів країни цільової аудиторії.

Рекомендується враховувати культурні відмінності у підході до інновацій та технологічних змін. Це може впливати на спосіб представлення нових технологій та функцій [36, с. 43].

При перекладі технічної документації важливо враховувати культурні відмінності у підході до навчання та засвоєння інформації. Наприклад, деякі культури можуть надавати перевагу більш теоретичному підходу, тоді як інші - більш практичному.

Рекомендується адаптувати візуальні елементи документації, такі як іконки та символи, відповідно до культурних норм цільової аудиторії. Важливо враховувати культурні відмінності у сприйнятті ризику та відповідальності. Це може впливати на формулювання застережень та інструкцій з безпеки.

Рекомендується адаптувати стиль комунікації відповідно до культурних норм цільової аудиторії. Наприклад, деякі культури можуть надавати перевагу більш прямому стилю комунікації, тоді як інші - більш непрямому.

При перекладі технічної документації важливо враховувати культурні табу та чутливі теми, уникаючи використання потенційно образливих або неприйнятних термінів чи прикладів [4, с. 37].

Рекомендується адаптувати референції та посилання на зовнішні джерела відповідно до культурного контексту цільової аудиторії.

Важливо враховувати культурні відмінності у сприйнятті якості та надійності продукту. Це може впливати на спосіб представлення технічних характеристик та функціональності.

Рекомендується адаптувати інформацію про технічну підтримку та зворотний зв'язок відповідно до культурних очікувань цільової аудиторії. При

перекладі технічної документації важливо враховувати культурні відмінності у використанні професійного жаргону та сленгу.

Рекомендується адаптувати формат та структуру документації відповідно до культурних норм та очікувань цільової аудиторії. При перекладі технічної документації важливо враховувати культурні табу та чутливі теми, уникаючи використання потенційно образливих або неприйнятних термінів чи прикладів [4, с. 37].

Рекомендується адаптувати референції та посилання на зовнішні джерела відповідно до культурного контексту цільової аудиторії, використовуючи локальні джерела, якщо це можливо.

Важливо враховувати культурні відмінності у сприйнятті якості та надійності продукту. Це може впливати на спосіб представлення технічних характеристик та функціональності.

Рекомендується адаптувати інформацію про технічну підтримку та зворотний зв'язок відповідно до культурних очікувань цільової аудиторії, враховуючи локальні методи комунікації [20, с. 200].

При перекладі технічної документації важливо враховувати культурні відмінності у використанні професійного жаргону та сленгу, адаптуючи їх до локальних професійних норм. Рекомендується адаптувати формат та структуру документації відповідно до культурних норм та очікувань цільової аудиторії, враховуючи локальні стандарти оформлення технічних документів. Адаптація професійного жаргону та сленгу:

Розуміння ролі жаргону в ІТ-спільноті:

Професійний жаргон як засіб ефективної комунікації між фахівцями

Сленг як маркер приналежності до професійної спільноти

Культурні відмінності у сприйнятті та використанні жаргону

Виклики при перекладі професійного жаргону:

Відсутність прямих еквівалентів у цільовій мові

Різний рівень формальності жаргону в різних культурах

Ризик непорозуміння при буквальному перекладі жаргонізмів.

Стратегії адаптації жаргону:

Пошук функціональних еквівалентів у цільовій мові

Створення глосаріїв локальних професійних термінів

Консультації з місцевими ІТ-фахівцями щодо прийнятності термінів

Використання описового перекладу для незрозумілих жаргонізмів

Приклади адаптації ІТ-жаргону:

"Debugging" -> "налагодження" (укр.), "отладка" (рос.)

"Workaround" -> "обхідне рішення" (укр.), "обходное решение" (рос.)

"Killer feature" -> "ключова особливість" (укр.), "киллер-фича" (рос., жаргон).

Врахування рівня формальності документації:

Адаптація рівня використання жаргону відповідно до типу документа

Більш формальний підхід для офіційної документації

Можливість збереження професійного сленгу в неформальних інструкціях чи блогах

Адаптація формату та структури документації:

2.1. Розуміння культурних відмінностей у структурі документів:

Лінійна vs циклічна структура викладу інформації

Різні підходи до деталізації та узагальнення

Культурні преференції щодо візуального представлення даних.

2.2. Аналіз локальних стандартів оформлення технічних документів:

Вивчення національних стандартів технічної документації

Аналіз документації провідних локальних ІТ-компаній

Консультації з місцевими технічними письменниками.

2.3. Адаптація структури документа:

Зміна порядку розділів відповідно до локальних очікувань

Додавання або видалення розділів згідно з місцевими вимогами

Адаптація рівня деталізації інформації.

2.4. Форматування тексту:

Адаптація шрифтів та розміру тексту

Зміна міжрядкових інтервалів та відступів

Врахування напрямку читання (зліва направо чи справа наліво).

2.5. Адаптація візуальних елементів:

Зміна кольорової схеми відповідно до культурних асоціацій

Адаптація іконок та символів до локального контексту

Перероблення діаграм та графіків для кращого сприйняття цільовою аудиторією.

2.6. Локалізація прикладів та кейсів:

Заміна культурно-специфічних прикладів на більш релевантні для цільової аудиторії

Адаптація сценаріїв використання до локальних бізнес-практик

Врахування місцевих технологічних трендів у прикладах.

2.7. Адаптація стилю комунікації:

Врахування культурних відмінностей у рівні формальності

Адаптація тону документації (більш чи менш директивний)

Зміна підходу до подання інструкцій (покрокові vs загальні рекомендації).

2.8. Технічні аспекти адаптації:

Зміна форматів дат, часу та числових даних

Адаптація одиниць вимірювання

Локалізація форматів файлів та розширень

2.9. Правові аспекти:

Адаптація розділів про авторські права та ліцензування

Врахування місцевих законів щодо збору та обробки даних

Додавання необхідних правових застережень.

2.10. Забезпечення узгодженості:

Створення стилістичних гайдів для локалізованої документації
Розробка шаблонів документів, адаптованих до локальних стандартів
Регулярний аудит та оновлення локалізованої документації.

Отже, адаптація професійного жаргону, сленгу, формату та структури технічної документації до культурних норм цільової аудиторії є складним, але необхідним процесом. Це вимагає не лише лінгвістичних навичок, але й глибокого розуміння культурного контексту, технічних стандартів та очікувань користувачів. Такий підхід забезпечує не лише точність перекладу, але й його ефективність та прийнятність для цільової аудиторії.

Важливо враховувати культурні відмінності у сприйнятті технологічних інновацій, адаптуючи тон та стиль презентації нових функцій чи продуктів. Рекомендується адаптувати приклади використання технологій до локальних бізнес-практик та індустріальних стандартів.

При перекладі технічної документації важливо враховувати культурні відмінності у підході до вирішення технічних проблем, адаптуючи інструкції з усунення несправностей. Рекомендується адаптувати інформацію про конфіденційність та захист даних відповідно до локальних законів та культурних норм.

Важливо враховувати культурні відмінності у сприйнятті авторитету та експертизи, адаптуючи спосіб представлення технічної інформації та рекомендацій.

Необхідність адаптувати візуальні елементи документації, такі як діаграми та графіки, відповідно до культурних норм представлення інформації [3, с. 376]. При перекладі технічної документації важливо враховувати культурні відмінності у підході до навчання та освоєння нових технологій, адаптуючи навчальні матеріали та інструкції.

Рекомендується адаптувати інформацію про системні вимоги та технічні специфікації відповідно до локальних технологічних реалій та доступності обладнання.

Важливо враховувати культурні відмінності у ставленні до автоматизації та штучного інтелекту, адаптуючи опис таких технологій відповідно до локальних етичних та соціальних норм [12, с. 308].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження лінгвістичних та культурних аспектів перекладу технічної документації в галузі інформаційних технологій дозволяє зробити ряд важливих висновків.

По-перше, аналіз особливостей технічної документації в галузі ІТ показав, що вона характеризується високою термінологічною насиченістю, складністю синтаксичних конструкцій та специфічною стилістикою. Ці особливості створюють значні виклики для перекладачів і вимагають розробки спеціалізованих підходів до перекладу.

По-друге, дослідження лінгвістичних аспектів перекладу технічних текстів виявило ключові проблеми, з якими стикаються перекладачі. Серед них - складність адаптації технічних термінів, необхідність збереження стилістичних особливостей оригіналу та проблеми з передачею складних граматичних конструкцій. Вирішення цих проблем вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також специфіки ІТ-галузі.

По-третє, аналіз культурних аспектів перекладу технічної документації показав, що врахування культурних відмінностей є критично важливим для забезпечення ефективної комунікації. Культурні фактори впливають на сприйняття інформації, інтерпретацію візуальних елементів та навіть на розуміння технічних концепцій. Ігнорування цих факторів може призвести до непорозумінь та неефективності перекладеної документації.

Четвертий важливий висновок стосується методів адаптації технічних термінів при перекладі. Дослідження показало, що ефективна адаптація термінів вимагає комплексного підходу, який включає використання транскрипції та транслітерації, калькування, описового перекладу та створення неологізмів. Вибір конкретного методу залежить від специфіки терміну, контексту його використання та особливостей цільової мови.

П'ятий висновок стосується технік збереження стилістичних особливостей оригіналу в перекладі. Було встановлено, що для забезпечення адекватності перекладу необхідно зберігати такі стилістичні характеристики як формальність, точність, лаконічність та логічність викладу. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння стилістичних норм як мови оригіналу, так і мови перекладу.

Шостий важливий висновок пов'язаний з рекомендаціями щодо врахування культурних відмінностей при перекладі технічної документації. Дослідження показало, що ефективна культурна адаптація включає адаптацію візуальних елементів, врахування різниць у системах вимірювання, адаптацію прикладів та сценаріїв використання, а також врахування культурних табу та чутливих тем.

Сьомий висновок стосується необхідності комплексного підходу до перекладу ІТ-документації. Дослідження підтвердило гіпотезу про те, що ефективний переклад вимагає одночасного врахування лінгвістичних,

культурних та технічних аспектів. Такий підхід дозволяє створювати переклади, які є не лише лінгвістично коректними, але й культурно адаптованими та технічно точними.

Восьмий висновок підкреслює важливість постійного оновлення знань та навичок перекладачів у галузі ІТ. Стрімкий розвиток технологій вимагає від перекладачів постійного навчання, слідкування за новими тенденціями та оновлення своєї термінологічної бази.

Нарешті, дослідження показало, що розробка ефективних стратегій перекладу ІТ-документації має велике значення не лише для практики перекладу, але й для розвитку теорії технічного перекладу в цілому. Результати цього дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення методик підготовки технічних перекладачів та розробки нових підходів до вирішення складних перекладацьких завдань у галузі інформаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агейчева А. О., Деркунська Ж. В., Агейчева О. О. Лінгвістичні аспекти перекладу англійської науково-технічної термінології. 2020.
2. Агейчева А., Роженко І. Деякі аспекти перекладу англійської науково-технічної термінології. Лінгвістичні студії. 2020. С. 97-107.
3. Бараанцова І. О., Ткач М. В., Котлярова В. Ю. Особливості граматичних структур англійських наукових текстів та способи їх перекладу. Trends in science and practice of today. 2021. № 28. С. 361.
4. Белява К. Р. Англійська науково-технічна термінологія: перекладацький аспект : магістерська дис. Суми : СумДУ, 2020.
5. Бессараб А. В. Лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори перекладу відеоігор. 2024.
6. Bondarchuk O., Lysetska N., Pasyk L. Переклад як трансфер культури (художній, науково-технічний та медіа-дискурс). Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія». 2021. Вип. 12 (80). С. 126-130.
7. Вакуленко О. О. Деякі термінологічні аспекти при адаптації перекладу лекцій з технічних дисциплін. Матеріали IV міжнародної науково-методичної конференції „Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні”. 2018. С. 93-95.
8. Василенко Н. Крос-культурний аспект перекладу документів міжнародних проєктів: аналіз впливу культурних відмінностей на якість перекладу та рекомендації для забезпечення точності і контекстуальної адаптації. Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ». Boston, USA, 2024. С. 190-196.
9. Ващенко К. О., Ольховська Н. С. Збереження продовольчої безпеки України: перекладацький аспект. Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу. 2023. С. 304.
10. Володіна Т. С., Рудківський О. П. Загальна теорія перекладу. 2017.
11. Горбань Р. І. Особливості функціонування і способи перекладу аббревіатур та скорочень в англійському ІТ-дискурсі. 2023.
12. Григоренко О. В. Переклад патентних описів США і Великобританії. Мова і культура. 2015. Вип. 18, т. 4. С. 295-301.
13. Грінченко Н. О. Стратегії адекватного перекладу назв англійських кінофільмів, що містять культурно-специфічні компоненти. 2018.
14. Грінченко С. М. Лексичні аспекти адаптації перекладного сценарного тексту. 2024.
15. Гудкова Н. М. Фонетико-графічна адаптація при перекладі англійських термінів сфери високих технологій. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку. Переяслав : Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2022.

16. Грицик Н. В. Переклад термінів кібербезпеки: виклики та стратегії. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. 2021. Вип. 3. С. 54-59.
17. Данильчук К. О. Структурно-семантичні особливості англійськомовної термінології дискурсу мультимедійних технологій та способи їх перекладу українською мовою (на матеріалі текстів інформаційних технологій та ЗМІ). 2021.
18. Добриця А. В. Специфіка відтворення культурно-маркованої лексики з англійської мови на українську (на матеріалі англійськомовних ЗМІ). 2024.
19. Зубач О. А., Мельничук О. Я. Науково-технічні тексти: перекладознавчий аспект. Вчені записки. С. 95.
20. Іванюк І. І. Особливості креативного перекладу ліричних творів.
21. Кальнік О. П. та ін. Термінологічні проблеми перекладу наукових текстів у сфері іт технологій. Молодий вчений. 2019. № 5.69.1. С. 187-190.
22. Кириченко О. В. Специфіка перекладу міжнародних стандартів якості в галузі інженерії систем та програмних засобів : дис. 2021.
23. Клуменко А. Особливості та труднощі перекладу німецьких юридичних договорів. *Philological Treatises*. 2024. Vol. 16, № 1. С. 77-92.
24. Кравченко Т. В. Елементи перекладу інформації з англійської мови на українську в процесі навчання студентів немовних вузів.
25. Красюк М. Ю. Особливості відтворення реалій в текстах американських письменників 21 століття. 2024.
26. Кудрявцева Н., Акімова А. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. № 202110.
27. Кузнецова Ю. І., Капко М. М. Використання лексичних трансформацій при перекладі інструкцій до комп'ютерних приладів. 2019.
28. Куліченко А. П. Особливості усного і письмового перекладу. Приклади використання різних видів перекладу. 2024.
29. Лебедєва О. А. та ін. Рефлексія як складник фахової компетентності майбутніх перекладачів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2023. С. 22.
30. Мілова О. Є., Павлюк Н. В. Перекладацька практика: методичні рекомендації. 2017.
31. Міщенко А. У контексті міжкультурної комунікації.
32. Михайлишин О. В. Граматичні трансформації при перекладі науково-технічних текстів на матеріалі інструкцій до побутових приладів. 2024.
33. Муха Ю.-С. Переклад структурних особливостей інфінітива та інфінітивних конструкцій (на матеріалі Тімоті Снайдера «Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка»). *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 13 (27).
34. Навагіна А., Кондратенко А. Актуальні проблеми перекладу сучасних науково-технічних текстів : дис. Полтава : ПолтНТУ, 2016.

35. Осипчук Д. С. Дослідження методів оцінювання складності ІТ-проєкту з локалізації комп'ютерної гри. 2024.
36. Ostapenko S., Udovichenko H. Особливості відтворення військової термінології в перекладі. *Modern engineering and innovative technologies*. 2023. № 27-03. С. 135-144.
37. Падалка М. О. Англомовний дискурс інформаційних технологій: термінологічний та перекладацький аспекти : магістерська дис. Суми : СумДУ, 2023.
38. Петрович Т. О. Особливості перекладу науково-технічних текстів: лексико перекладацький аспект. 2023.
39. Погребак Р. К. Особливості перекладу науково-технічних текстів. Рецензент. 2021. С. 100.
40. Ромашкін Д. Д., Кайсіна Д. М. Специфіка перекладу сучасного гумору на прикладі мультиплікаційних серіалів для дорослих. Редакційна колегія. 2021. С. 148.
41. Синявська А. М., Лісна Т. М. Відповідність машинного перекладу авторському стилю: порівняльне дослідження на матеріалах текстів видавничо-поліграфічної галузі. *Мова і культура*. 2021. С. 462.
42. Гульчинська А. В. Специфіка відтворення неологізмів у галузі комп'ютерних технологій (на матеріалі інтернет-джерел). 2024.
43. Умрихіна А. В. Уживання інфінітиву та інфінітивних конструкцій в англомовних технічних текстах та особливості їх перекладу (в галузі авіації/ІТ/менеджменту). 2023.
44. Хуртак І. В., Столярська О. В., Черкащенко О. М. Сучасна освітня термінологія в аспекті перекладу на українську мову з німецької та англійської. *Вчені записки*. С. 266.
45. Чайковська Х. О. Жанрово-культурна специфіка англомовних та українськомовних текстів інструкцій з експлуатації побутових приладів: аспекти перекладу. 2022.
46. Чрділелі Т. В., Кожемяченко Н. В. Лінгвістичні особливості локалізації програмного забезпечення. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. Серія: Філологічна. 2016. Вип. 62. С. 345-348.
47. Швець Н. Інтернаціоналізація, глобалізація і локалізація програмного забезпечення при перекладі з української на англійську мову. *Переяславські студії з лінгвістики та лінгводидактики*: зб. наук. праць. 2024. С. 134.
48. Шелудько Д. М. Особливості перекладу текстів в ІТ-сфері : магістерська дис. Суми : СумДУ, 2020.
49. Herasymenko O., Noncharenko A. Труднощі під час усного перекладу та стратегії їхнього подолання. *Modern engineering and innovative technologies*. 2023. № 27-03. С. 145-153.